

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

**YEREL MEDYADA ÇALIŞAN KADIN GAZETECİLER VE
KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR: AFYONKARAHİSAR
VE KÜTAHYA ÖRNEĞİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

ESRA ŞAHİN

Ankara, 2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

**YEREL MEDYADA ÇALIŞAN KADIN GAZETECİLER VE
KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR: AFYONKARAHİSAR
VE KÜTAHYA ÖRNEĞİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

ESRA ŞAHİN

Danışman

PROF. DR. ÇİLER DURSUN

Ankara, 2025

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz Gazetecilik Anabilim Dalı 23943216 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Esra ŞAHİN'in "Yerel Medyada Çalışan Kadın Gazeteciler ve Karşılaştıkları Zorluklar: Afyonkarahisar ve Kütahya Örneği" ("Challenges Faced by Women Journalists Working in Local Media: The Case of Afyonkarahisar and Kütahya") adlı tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH: 15.01.2025

PROF. DR. ÇİLER DURSUN

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Çiler DURSUN danışmanlığında hazırladığım “Yerel Medyada Çalışan Kadın Gazeteciler ve Karşılaştıkları Zorluklar: Afyonkarahisar ve Kütahya Örneği (Ankara.2025)” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 15/01/2025
Esra ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

GİRİŞ.....	1
Yöntem	4
Araştırma Soruları	5
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
BİRİNCİ BÖLÜM	7
1. YEREL MEDYANIN TANIMI, İŞLEVLERİ VE SORUNLARI.....	7
1.1. Yerel Basının Tanımı ve Tarihi.....	7
1.2. Yerel Basının İşlevleri.....	8
1.3. YEREL BASININ SORUNLARI	10
1.3.1. Ekonomik Zorluklar	10
1.3.2. Nitelikli Kadro Yetersizliği	10
1.3.3. Medya Dışı Sermaye, Haber Kaynakları ve Tarafsızlık.....	11
1.3.4. Teknolojik Yetersizlikler.....	11
1.3.5. İçerik Yetersizliği	11
1.3.6. Etik Sorunlar.....	12
İKİNCİ BÖLÜM.....	13
2. FEMİNİZM.....	13
2.1. Feminizmin Kavramsal Çerçevesi.....	13
2.1.2. Birinci Dalga Feminizm	14
2.1.3. İkinci Dalga Feminizm	16
2.1.4. Üçüncü Dalga Feminizm.....	17
2.1.5. Dördüncü Dalga Feminizm ve Dijital Aktivizm	17
2.2. FEMİNİST TEORİ YAKLAŞIMLARI.....	19
2.2.1. Liberal Feminizm	19
2.2.2 Marksist - Sosyalist Feminizm	19

2.2.3. Radikal Feminizm	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
3.1. AFYONKARAHİSAR VE KÜTAHYA'DAKİ KADIN GAZETECİLER.....	23
3.1.2 Mesleğe Başlama Nedenleri	23
3.1.3. Gazetecilik Tanımları ve Habercilik Yaklaşımları	25
3.1.4. Çalışma Koşulları ve Özlük Hakları.....	27
3.1.5. Hamilelik Sürecinde Kadın Gazeteciler	30
3.1.5. Haber Kaynakları ile İlişkileri	31
3.1.6. Kadın Gazetecilerin Sendikalara Katılımı	33
3.1.7. Naylon Kadro Sorunu	34
3.1.8. Yan İşler ve İş Yüğü.....	36
3.1.9. Haber Üretiminde Karşılaşılan Zorluklar	38
3.1.10. Kadın Odaklı Haber Üretimi ve Eril Dil	41
3.1.11. Aile ve İş-Özel Hayat Dengesi	43
3.1.12. Mobbing, Taciz ve Cinsiyetçi Yaklaşımlar	45
3.1.13. Kadın Gazeteciler Arasında Dayanışma.....	48
3.1.14. Mesleğe Yeni Başlayacaklara Tavsiyeler.....	49

SONUÇ

KAYNAKÇA

ÖZET

ABSTRACT

KISALTMALAR

BİK

Basın İlan Kurumu

KOSGEB

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve
Destekleme İdaresi Başkanlığı

“Günümüzde kadın gazeteci sayısı tüm gazetecilerin yarısına eşitlenmiş, hatta kimi yayın organlarında çoğunluğa ulaşmış ancak sorunlar hiçbir zaman sıfırlanmamıştır”

İnceoğlu, Y. ve Korkmaz, Y. (2001) Gazetecilik 24 Saat

GİRİŞ

Bu çalışmayı yapana kadar gazetecilik mesleğinin, Kütahya ve Afyonkarahisar’daki tüm kadın gazetecilerin çocukluk hayali olduğunu düşünüyordum. Çünkü benim için öyleydi. Yanıtsız soru bırakmamak, duyulmayanların, sesi çıkmayanların sesi olmak ve güçlüye karşı güçsüzün yanında durmaktı. Kalemin gücüne çocuk aklımla öyle inanmıştım ki... Ancak, çocukluk hayalleri ve gerçekler, sahada ve iş yerinde hiçbir zaman ortak bir payda bulamadı. Gazetecilik mesleğindeki deneyimlerim, çalışma konumu belirlerken benim için bir başlangıç noktası sundu. Kendi hikayemi toplumsal bağlamda ele almak ve bu çalışmanın motivasyonunu açıklamak için otoetnografik bir yaklaşım tercih edilmiştir. İlk kez Heider (1975) tarafından kullanılan otoetnografi terimi, Carolyn Ellis ve Holman Jones’a göre, kişisel deneyimleri detaylı bir şekilde ele alarak ve analiz ederek kültürel bir deneyimi anlamaya çalışan bir araştırma ve yazma yöntemi olarak tanımlanabilir (Çelik, 2013: 5). Ancak bu yöntem, yalnızca giriş bölümüyle sınırlı tutulmuştur.

Bu kapsamda, gazetecilik mesleğinde bir kadın olarak karşılaştığım zorlukları ve zorlukların etkilerini kendi hikayem üzerinden ele almak istiyorum. Kütahya ve Afyonkarahisar’da yaklaşık 8 yıl boyunca gazetecilik yaptım. Bu süreçte muhabir, spiker, seslendirmen ve editör olarak çalıştım; çoğu zaman ise tüm bu rollerin sorumluluğunu aynı anda üstlendim. Hak aramak için yola çıkan, ancak hakkını alamayan biri oldum. Adaletin herkes için eşit bir terazisi olduğunu sanarak başladığım meslek yolculuğunda, gerçeklerin sert duvarlarıyla yüzleştim.

Görüşme yaptığım kadın gazeteciler arasında eski iş arkadaşlarım yok, çünkü birlikte çalıştığım tüm kadınlar, gazeteciliğin sunduğu zorluklar ve bir türlü sunmadığı kolaylıklar nedeniyle mesleği bırakmak zorunda kaldı. Ne yazık ki, benim de bu sürecin dışında kalmam mümkün olmadı; 8 yılın sonunda, istemeden de olsa gazeteciliği bırakmak zorunda kaldım. Sebepler her zamanki gibi adaletsizlik, haksızlık ve emeğimin yok sayılmasıydı. Maaşlarımızın 3 ay boyunca ödenmemesi üzerine Nisan 2015’te iş bırakma eylemi yaptık. Eylemimizin ardından maaşlarımız ödense de birkaç gün sonra, işe gelmediğim gerekçesiyle işten çıkarıldım. Daha sonra mahkeme süreci başladı ve

davayı kazandım ama mesleğe geri dönmedim; çünkü dönmek için bir sebebim kalmamıştı. O gün iş yerinde erkek yönetim kurulu başkan vekili, eylem sırasında bana, “Savcı Mehmet Selim Kiraz’ı şehit eden DHKP-C’li teröristten ne farkın var?” demişti. O an, sektörde kadın olarak hak aramanın, karşı durmanın ne kadar zor ve yanlış anlaşılmaya açık olduğunu bir kez daha gördüm. Bugün bu sözleri yazarken bile gülümsüyorum; o gün de üzgün değildim, hakkımı savunabildiğim için mutluydum. Basın sektöründe bir kadın olarak hakkınızı aradığımızda, bazen "çirkef", bazen "cazgır", bazen "deli", bazen de “delikanlı kadın” olarak etiketlenirsiniz; o gün ise “terörist” ilan edilmişim. Görüştüğüm kadın gazetecilerin yaşadıkları da benim yaşadıklarımdaya farklı değildi. K. 5 bu durumu, *"Şimdi konuşurken fark ettim, ne elde ettiyse mücadele ederek etmişiz. Carlamasak olmazdı"* sözleriyle özetlerken, K. 6 ise mücadele döngüsüne dikkat çekerek, *"Bizim cazgırlığımız sayesinde..."* diyordu. Kadınların medya sektöründe zorlayarak ve hatta “cazgırlık yaparak” yer edinmeye çalışmasının temel nedeni ise kurumsal ve mesleki yapıların cinsiyetçi ayrımcılıkla şekillenmiş olmasıydı (Ağduk, 2023: 105).

Çalışmanın birinci bölümünde; yerel basın kavramının tanımı, kısaca tarihsel süreçteki gelişimi, işlevleri ve yerel basın kuruluşlarının karşılaştığı temel sorunlar ele alınmıştır. Bu bölümde amaç, çalışmanın temelini oluşturan kadın gazetecilerin yerel basın içerisindeki konumlarına dair tartışmalara geçmeden önce, yapısına, işlevlerine ve mevcut zorluklarına dair genel bir çerçeve sunmaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; feminizmin kavramsal çerçevesi, tarihsel gelişimi ve feminist kuramlar ele alınmıştır. Bu kapsamda, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü dalga feminizm incelenmiş, her bir dalganın kadın hareketine katkıları açıklanmıştır. Ayrıca liberal, radikal ve Marksist-sosyalist feminist teorilerinin temel argümanları değerlendirilmiştir. Bu bölüm, çalışmanın ilerleyen kısımlarında yerel basında çalışan kadın gazetecilerin yaşadıkları deneyimleri feminist bir bakış açısıyla anlamlandırabilmek için bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde; Kütahya ve Afyonkarahisar’da yerel basında çalışan kadın gazetecilerle yapılan derinlemesine görüşmelerin bulguları ele alınmıştır. Görüşmeler, kadın gazetecilerin mesleki deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında yaşadıkları sorunları anlamayı amaçlamaktadır. Kadın gazetecilerin mesleğe başlama nedenlerinden haber üretim

süreçlerine, çalışma koşullarından mobbing ve taciz gibi konulara kadar çeşitli başlıklarda sunulmuştur. Alt başlıklar, kadın gazetecilerin gazetecilik mesleğine dair tanımlamalarını, haber kaynaklarıyla ilişkilerini, sendikalara katılım durumlarını, çalışma koşullarını, mobbing, taciz ve iş yükünü kapsamaktadır. Ayrıca, kadın gazetecilerin karşılaştıkları cinsiyetçi uygulamalar ve bu durumlarla başa çıkma stratejileri, kadın odaklı habercilik ve kadın gazetecilerin dayanışma ilişkileri de irdelenmiştir.

Yerel basında kadın gazetecilere yönelik çalışmalar, çalışma ortamındaki sorunlar, toplumsal cinsiyet, sosyal medya kullanımı ve mesleğe bakış gibi konulara odaklanmış ancak sayıca sınırlı kalmıştır. 1990-2000, 2007-2010 ve 2013-2016 yılları arasında bu konuda bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ulusal literatürde ilk araştırmanın 1988'de yapıldığı, çalışmaların %63,16'sının ise 2016-2022 yıllarında yayımlandığı görülmüştür. (Demir Çarkacı, 2024: 142; Alpsoy ve Bingöl, 2023: 513). Bununla birlikte Afyonkarahisar ve Kütahya illerine özgü olarak kadın gazetecilerin mesleki deneyimlerini ve karşılaştıkları sorunları ele alan bir akademik çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu çalışma, Afyonkarahisar ve Kütahya'daki kadın gazetecilerin yaşadığı zorluklara ışık tutmayı, karşılaştıkları sorunları kendi ağızlarından dile getirmeyi ve deneyimlerinin feminist yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Yöntem

Çalışma, nitel araştırma yöntemi benimsenerek feminist etnografik desen çerçevesinde gerçekleştirilmiş ve veri toplama sürecinde derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Etnografi, araştırmacının bir topluluğun yaşamına aktif katılımıyla, ekonomik, siyasi ve kültürel boyutları derinlemesine anlamayı amaçlayan bir yöntemdir; insan davranışlarını günlük yaşamlarında ve doğal ortamlarında inceleyerek toplumsal gerçekliği anlamaya odaklanır (Yücesan-Özdemir, 2001: 335). Feminist etnografi ise, kadınların kültürel gruplarındaki ilişkileri ve iktidar farklılıklarını inceleyen deneysel bir yaklaşımdır (Visweswaran, 1994; akt. Rahte Çaylı, 2019: 328). Sessizliğe mahkum edilenleri, suskunluğu içselleştirenleri ve suskunluğun kendisini analitik bir sorun olarak ele alır (Rahte Çaylı, 2019: 329). Bu bağlamda, feminist etnografiyi seçmemde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görünür kılmaya, kadınların yaşadığı zorlukları kendi sesleriyle aktarma hedefi etkili olmuştur.

Görüşmecilerden 4'ü ağımdaki kişilerden seçilmiş, diğer 2 katılımcıya ise görüşme yapılan kişiler aracılığıyla ulaşılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce, katılımcılara çalışmanın amacı, yöntemi ve anonimlik ilkesine bağlı kalınacağı konusunda ayrıntılı bilgi verilmiştir. Görüşme sürecinde, önceden hazırlanmış sorular yol gösterici olarak kullanılmış fakat görüşmenin akışına ve görüşmecinin ifade etmek istediği konulara bağlı olarak esneklik sağlanmıştır. Bu bağlamda, bazı sorular sorulmamış, ihtiyaç duyulduğunda ise derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla ek sorular yöneltilmiştir.

Görüşmeler sırasında ses kaydı alınmış ve notlar tutulmuştur. Görüşmeye katılan kadın gazetecilerin kimliklerinin gizliliğini korumak ve mahremiyetlerini sağlamak temel bir öncelik olarak belirlenmiştir. K.1, K.2 gibi kodlar kullanılarak anonimlik garantisi edilmiştir.

Veri analizi, ses kayıtlarının deşifre edilmesinin ardından içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde katılımcıların anlatımları temalara ayrılmış, bu temalar feminist etnografi perspektifiyle değerlendirilerek çalışmanın amaçları doğrultusunda yorumlanmıştır.

Çalışmada, gazetecilik mesleğine dair geçmiş deneyimlerimin, feminist bakış açısıyla verileri yorumlama sürecine katkı sağladığımı kabul ediyorum. Görüşmelerde

kadın gazetecilerle empati kurabilme, cinsiyet eşitsizliklerini anlayabilme fırsatı buldum. Tüm bunların çalışmanın sonuçlarını şekillendirme ihtimali taşıdığıının da farkındayım.

Görüşme yapılan 6 kadın gazeteciden ikisi yönetici pozisyonunda çalışmaktadır; diğer dört katılımcı ise sahada muhabir olarak görev yapmaktadır. Yaşları 25 ile 45 arasında değişen gazetecilerin mesleki deneyimleri 2 ila 24 yıl arasındadır. 4 kadın gazeteci basın kartı sahibidir. Medeni durumlarına bakıldığında ikisi evli, biri nişanlı, üçü ise bekar. Evli katılımcılardan biri çocuk sahibiyken diğeri hamiledir. Katılımcıların eğitim durumları ise çeşitlilik göstermektedir: dört katılımcı iletişim fakültesi mezunu, biri başka bir lisans programından mezun, bir diğeri ise radyo ve televizyon ön lisans programını tamamlamıştır.

Araştırma Soruları

- Afyonkarahisar ve Kütahya'daki kadın gazetecilerin mesleğe başlama nedenleri nelerdir ve bu süreçte hangi zorluklarla karşılaşmaktadırlar?
- Kadın gazetecilerin özlük hakları ve çalışma koşulları nasıldır?
- Cinsiyet, haber kaynaklarıyla ilişkilerde nasıl bir rol oynamaktadır ve kadın gazeteciler bunu nasıl deneyimlemektedir?
- Kadın gazeteciler eril dile karşı nasıl bir mücadele vermekte ve haber içeriklerine kadın bakış açısını nasıl yansıtmaktadır?
- Uzun mesai saatleri ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında iş-özel hayat dengesini nasıl sağlamaktadırlar?
- Kadın gazeteciler sendikaya üye midir? Üye değilse bunun sebepleri nelerdir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Afyonkarahisar ve Kütahya illerindeki yerel basın kuruluşlarında çalışan 6 kadın gazeteci ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Başlangıçta 9 gazeteciyle görüşme yapılması planlanmış ancak kısıtlı zaman, kadın gazetecilerin yoğun çalışma saatleri ve iş-özel hayat dengesi gibi nedenlerle 6 gazeteciyle görüşme yapılabildiğiştir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Basın İlan Kurumu (BİK) gibi resmi kaynaklarda güncel istatistiklere erişimin mümkün olmaması, araştırmanın mevcut

verilerle desteklenmesini güçleştirmiştir. En güncel veri, BİK'in Haziran 2022 tarihli raporudur. Rapora göre, Afyonkarahisar'da 18 gazete bünyesinde toplam 79 gazeteci çalışmakta olup bunların 34'ü kadın, Kütahya'da ise 15 gazete bünyesinde toplam 63 gazeteciden 25'i kadındır. Yerel basın üzerine yapılan önceki araştırmalar ve çalışmalar da veri eksikliğinin önemli bir sorun olarak öne çıktığını ortaya koymaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YEREL MEDYANIN TANIMI, İŞLEVLERİ VE SORUNLARI

Osmanlı Devleti döneminde vilayet gazetelerinin yayımlanmaya başlamasıyla ortaya çıkan yerel basın, tarih boyunca farklı dönemlerde önemli roller üstlenmiştir. Halkın bilgilendirilmesi, demokrasi kültürünün yaygınlaşması, kamu adına denetim yapılması ve toplumun sorunlarına farkındalık oluşturulması gibi işlevleriyle, yerel basın hem toplumsal hem de siyasal yapının önemli bir parçası olmuştur. Bu bölümde, yerel basının tanımı, tarihsel gelişimi, işlevleri ve karşılaştığı sorunlar ele alınmaktadır.

1.1. Yerel Basının Tanımı ve Tarihi

Yerel basın, yalnızca belirli bir bölgede yayımlanan ve okunan, ulusal haberlerden farklı olarak o bölgeye ait yerel haber ve konulara odaklanan gazeteler olarak tanımlanabilir (Girgin, 2001: 160).

Türk gazeteciliğinin temel ve köklü bir unsuru olan yerel basın, Osmanlı Devleti döneminde ortaya çıkmış ve tarihsel süreçte önemli aşamalardan geçerek günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür. Türk gazeteciliğinin başlangıcı sayılan ilk Türkçe gazete Takvim-i Vekayi, 1831 yılında II. Mahmud'un fermanıyla yayın hayatına başlamıştır. Bu adımı, 1860-1866 yılları arasında İstanbul'da yayımlanan ve ilk özel gazete olarak kayda geçen Tercüman-ı Ahval takip etmiştir. 19. yüzyılın sonlarında vilayet gazetelerinin kurulmasıyla birlikte gazetecilik, yerel basın aracılığıyla şekillenmiş, Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet dönemine kadar süren bir gelişim çizgisi izlemiştir (Dağtaş ve Dağtaş, 2007: 15; Aydeniz, 2010: 10).

Türk basın tarihinin en parlak dönemlerinden biri, sınırlı kaynak ve baskı olanaklarına rağmen yerel gazetelerin Milli Mücadele'yi destekleyen bir politika izleyerek halkın sesi olduğu Kurtuluş Savaşı yıllarıdır. Bu dönemde, yerel gazeteler yalnızca bağımsızlık mücadelesini desteklemekle kalmamış, aynı zamanda Cumhuriyet dönemi inkılaplarının halk tarafından benimsenmesinde de önemli bir rol üstlenmiştir (Erdem, 2007: 113).

Medya, coğrafi dağılıma göre ulusal, bölgesel ve yerel olmak üzere üç ana sınıfa ayrılmaktadır. Yerel basın, yalnızca tek bir yerleşim biriminde basılan ve o bölgeye özgü dağıtımı veya izlenme oranı olan gazete, dergi, bülten, radyo ve televizyon yayınlarını kapsar (Altun, 2005: 79-80). Türkiye’de yerel basının yasal çerçevesi, 5187 sayılı Basın Kanunu ile tanımlanmıştır. Kanuna göre yerel basın, tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlarla birlikte, haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınları da kapsamaktadır.

Türkiye’de "Anadolu Basını", "Mahalli Basın" ya da "Taşra Basını" olarak da adlandırılan yerel basın; halkın taleplerini yetkililere iletme, bölgenin sorunlarını gündeme taşıma ve yerel kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunma gibi önemli görevler üstlenmiştir (Vural, 2007: 339; Girgin, 2009: 235; Ünal, 1996: 1068).

Günümüzde, teknolojik gelişmeler ve dijitalleşmenin etkisiyle yerel basın yalnızca bölgesel bir yapı olmaktan çıkarak daha geniş kitlelere ulaşabilen dinamik bir aktör haline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler, yerel basının haber üretiminde hız ve erişim sağlamasına, maliyetlerin düşürülmesine ve çoklu medya kullanımına olanak tanımıştır. Bununla birlikte, dijitalleşmenin yerel basın üzerindeki olumsuz etkileri de göz ardı edilemeyecek bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternetin yaygınlaşması ve sosyal medyanın etkisi, yerel basının reklam gelirlerini azaltmış, rekabet baskısını artırmıştır. Yerel basın kuruluşları, dijital platformlara geçişte maddi ve teknik yetersizliklerle karşı karşıya kalmakta, iş gücü kayıpları gibi sorunlar yaşamaktadır (Delibaş, 2023: 92-93).

1.2. Yerel Basının İşlevleri

Yerel basın, yayımlandığı bölgedeki toplumsal dinamiklere doğrudan etki eden, kamusal iletişim ve katılımı teşvik eden bir medya organı olarak öne çıkar. Gezgini (2007: 177-178), yerel basının işlevlerini çok sesliliği sağlama, katılımı artırma ve demokratik değerleri güçlendirme gibi başlıklar altında sıralamaktadır. Vural’a (1998: 161) göre, yerel basının en önemli özelliği, hedef kitlesi olan yöre insanlarıyla doğrudan ve yüz yüze bir iletişim kurabilmesidir. Bu yakın ilişki, yerel basını ulusal basından ayıran temel bir unsur olarak dikkat çeker. Girgin (2009: 237) ise yerel basının işlevlerini daha geniş bir çerçevede ele alarak halkın sorunlarının çözümüne katkı sağlamak, bireyler arasındaki

ilişkilerin olumlu yönde gelişimini desteklemek, yerel kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunmak ve yerel yönetimleri denetleyerek kamu görevi üstlenmek olarak tanımlar.

Bireylerin yaşadıkları bölgeyle kurdukları ilişkiyi güçlendiren bir yapı taşı olan yerel basın, haberlerden fotoğraflara, kent sorunlarından kültürel etkinliklere kadar sunduğu içeriklerle, bireylerin buldukları çevreye dair aidiyet hissetmeleri sağlar (Vural, 1996: 1060; Girgin, 2009: 236-237).

Yerel basının önemli işlevlerinden biri, yöneten ile yönetilen arasındaki iletişimi sağlayarak demokratik katılımı güçlendirmektir. Basın, yasama, yürütme ve yargının ardından "dördüncü güç" olarak konumlanmış ve her dönemde siyasetle halk arasında köprü görevi üstlenerek demokrasinin sağlam temeller üzerine inşa edilmesine katkıda bulunmuştur (Perin, 1974: 13). Yönetimsel aksaklıklar, yolsuzluklar ve toplumsal talepler, yerel basının bağımsız ve özgür yapısı sayesinde kamuoyuna aktarılabilir. Böylelikle, yönetilenlere kendi görüşlerini yönetime iletebilme imkânı sunar ve yöneten-yönetilen arasındaki iletişimi güçlendirir (Gürel: 2007: 173). Halkın bilgilendirme hakkını güvence altına almakla kalmaz, yönetim üzerinde etkili bir denetim mekanizması oluşturarak demokrasinin sağlıklı işleyişine önemli bir katkı sağlar. Ulusal basına malzeme sağlama ve onları uyarıcı bir rol üstlenme gibi işlevlere de sahip olan yerel basın hem halkın sesini ulusala taşıyarak bir köprü görevi görür hem de ulusal gündemin yerel yansımalarını topluma aktararak aracı bir rol üstlenir (Girgin 2009: 238),

Yerel basın, yukarıda belirtilen işlevlerine rağmen, kamuoyunda farklı algı ve eleştirilere konu olmaktadır. Eleştirilerden biri, bazı yayın kuruluşlarının masabaşı haberlerle resmi ilan gelirlerini artırmaya veya kişisel çıkar sağlamaya çalışmasıdır. Erdem (2007: 115-116), bu tür olumsuz uygulamaları, çoğunlukla gazete sahiplerinin yakınlarının gazeteci olarak konumlandırılması, yanlış ve özensiz haber yazımı, özellikle seçim dönemlerinde belirli bir siyasi görüşü benimsetmek amacıyla kısa süreliğine çıkarılan veya yalnızca resmi ilan gelirlerinden faydalanmak amacıyla birkaç sayfa olarak yayımlanan gazeteler olarak sıralamaktadır.

Olumsuz uygulamaların yanı sıra, Anadolu'daki yerel gazetecilik pratiklerinin farklı yansımaları, gazetecilerin motivasyonları da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Girgin (2009: 261), Anadolu'daki yerel gazeteciliği üç gruba ayırmaktadır: İlk grup, "her koşulda gazetecilik yapmaya çalışan idealist gazeteciler"den oluşmaktadır. İkinci grup, "resmi ilan gelirlerinden faydalanmayı amaçlayan" gazetecilerdir. Üçüncü grup ise, "gazetecilik kimliğiyle özel avantajlar sağlamaya çalışan, örneğin stadyumlara ücretsiz

giriş veya toplu taşıma araçlarında ücretsiz seyahat” gibi ayrıcalıkların peşinde olan sözde gazetecilerden meydana gelmektedir. Tüm bu uygulamalar, yerel basınının güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyerek, gazetecilik mesleğinin kamusal sorumluluk ilkesinden uzaklaşmasına ve ekonomik ya da siyasi çıkarları önceleyen niteliksiz yayınların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Girgin, 2009: 253).

1.3. YEREL BASININ SORUNLARI

1.3.1. Ekonomik Zorluklar

Yerel basının karşılaştığı en temel sorunlardan biri, yeterli sermaye birikimine sahip olmamaktır. Özellikle Anadolu’daki yerel gazeteler, kaynak yetersizliği sebebiyle uzun vadeli finansal istikrarı sağlamakta zorlanmakta, bu durum ise hem sürdürülebilirliği hem de haberlerin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Maddi kısıtlamalar, yerel basında nitelikli personel istihdamını güçleştirirken, birçok gazete faaliyetlerini büyük ölçüde matbaa hizmetleri ve resmi ilan gelirlerine bağımlı olarak sürdürmek durumunda kalmaktadır. Ekonomik yetersizlikler, yerel gazetelerin nitelikli personel istihdam etmesini ve teknik altyapısını geliştirmesini zorlaştırmakta, bu da doğrudan içerik kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Personel sayısının azalması ve mevcut çalışanların düşük ücretlerle çalıştırılması, gazetelerin profesyonel ve sürdürülebilir bir şekilde faaliyet göstermesini engellemektedir. Medya dışı sermayelerin sektöre girmesi, gazeteciliğin kamu hizmeti misyonunu zayıflatmakta ve sermaye sahiplerinin kendi çıkarlarını ön planda tutmasına yol açmaktadır (Gezgin, 2007; Girgin, 2009).

1.3.2. Nitelikli Kadro Yetersizliği

Yerel basın kuruluşlarının karşılaştığı ekonomik sorunlar, nitelikli personel istihdamını ciddi şekilde kısıtlamakta ve bu durum genellikle düşük maaşlarla çalışan, yeterli eğitime sahip olmayan personelin istihdam edilmesine neden olmaktadır (Gezgin, 2007: 178). Girgin (2009: 248), birçok yerel gazetenin, sahiplerinin akrabalarını veya basınla ilgisi olmayan kişileri işe alarak bu kişilerin basın kartı almasını sağladığını belirtmektedir. Köseoğlu (2022: 21) ise yerel basında çalışan muhabirlerin büyük bir kısmının gazetecilik dışı sorumluluklar üstlendiğini ve bunun, gazetecilik faaliyetlerinin arka planda kalmasına yol açtığını ifade etmektedir.

1.3.3. Medya Dışı Sermaye, Haber Kaynakları ve Tarafsızlık

Yerel basın, medya dışı sermaye sahiplerinin etkisi altında kaldığında tarafsızlığını yitirme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bazı yerel gazeteler, siyasi örgütlerin propaganda aracı haline gelirken, bazıları da belirli grupların etkisiyle haber üretmektedir. Ekonomik gücü elinde bulunduranlar, gazeteleri kendi çıkarlarına hizmet eden bir araç olarak kullanarak basının kamuya hizmet misyonunu zayıflatmaktadır.

Haber kaynakları genellikle resmi kurumlar, özel kişiler ve ajanslar gibi çeşitli kanallardan oluşmaktadır. Ancak devlet memurları, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu öne sürerek gazetecilerin bilgi edinmesini sınırlamakta, bu da kurumlar ile gazeteciler arasındaki bilgi akışını engellemektedir. Öte yandan, haber kaynaklarının çoğunluğunu ekonomik güce sahip kişiler oluşturmaktadır. Yerel basın, halkın çıkarlarını savunmaya çalışırken ekonomik ve siyasi baskılarla karşılaşmakta, güçlü aktörler haberleri kendi çıkarlarına göre şekillendirerek gazetelerin yerel güç odaklarının temsilcisi haline gelmesine neden olmaktadır (Köseoğlu, 2022).

1.3.4. Teknolojik Yetersizlikler

Teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde, yerel basının bu gelişmeleri yeterince takip edememesi de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Girgin'e (2009: 174) göre, gazetelerin teknolojik imkanlardan akılcı biçimde yararlanamaması, yerel basının modern medya ortamında rekabet gücünü azaltmaktadır. Dijitalleşme eksiklikleri, gazetelerin çevrimiçi platformlar aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmasını engellemektedir; bu durum aynı zamanda, gazetelerin gelir modellerini çeşitlendirme imkânını da kısıtlamaktadır.

1.3.5. İçerik Yetersizliği

Birçok yerel medya kuruluşu, içerik yetersizliği sorunu yaşamaktadır. Bu sorunun başlıca nedenleri arasında yerel gazetelerin ekonomik zorluklar yaşaması, güç odaklarının baskısı ve niteliksiz yönetim yer almaktadır. Yerel gazete yöneticilerinin sektörel bilgi eksiklikleri ve bağımsızlıklarını kaybetmeleri, gazeteciliğin kalitesini olumsuz yönde etkilemekte, yerel basının toplumun gerçek sorunlarına odaklanmasını engellemektedir. Yerel basının halktan yeterince destek görmemesi, düşük gazete okuma oranları ve

kaliteli içerik üretememesi, medya kuruluşlarının etkinliğini sınırlamaktadır (Erdoğan, 2007: 41).

1.3.6. Etik Sorunlar

Yerel basındaki etik sorunların temelinde ekonomik yetersizlikler yatmaktadır. Sınırlı ekonomik kaynaklar, basın çalışanlarının mesleki ilkeler doğrultusunda hareket etmesini zorlaştırmakta ve etik ihlalleri yaygınlaştırmaktadır. Yerel basının etik sorunları, ulusal basınla rekabetin yarattığı yapısal dengesizliklerle daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Ulusal gazetelerin bölge ekleri çıkararak yerel basının hem ekonomik hem de editoryal bağımsızlığını tehdit ettiğini belirten Yılmaz (2009: 137-138) bu durumun yerel medyada çok sesliliği sınırlayarak demokratik işlevlerin zayıflamasına neden olduğunu belirtmektedir.

Seçim dönemleri, yerel basındaki etik sorunların görünürlüğünün arttığı kritik süreçlerdir. Çetinkaya'ya (2020: 96) göre, yerel basın, seçim kampanyalarında belirli siyasi partileri veya liderleri öne çıkaran yanlı yayın politikalarıyla tarafsızlık ve nesnellik ilkelerini ihlal edebilmektedir.

Yerel basında sıkça karşılaşılan etik ihlallerden biri de haber hırsızlığıdır. Yılmaz (2009: 138), yerel gazetelerin emek harcayarak ürettikleri haberlerin kaynak belirtilmeden başka medya organları tarafından kullanıldığını ve bu durumun giderek yaygınlaştığını ifade etmektedir.

Yerel basındaki etik sorunların bir diğer boyutu, sektörde profesyonellik eksikliği ve aile şirketi modeli ile ilişkilendirilmektedir. Türkiye'deki yerel basın kuruluşlarının çoğunluğu, nesilden nesile aktarılan ve aile işletmesi şeklinde faaliyet gösteren yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılar, gazetecilik mesleğine dair yeterli eğitim ve bilinçten yoksun bireyler tarafından yönetilebilmekte, bu da mesleki etik kuralların uygulanmasını güçleştirmektedir. Bazı yerel basın kuruluşları, "gazetecilik" unvanını kendi çıkarları doğrultusunda ve şantaj aracı olarak kullanan kişiler tarafından yönetilmektedir (Erdem, 2007: 230).

İKİNCİ BÖLÜM

2. FEMİNİZM

Feminizm, Latince "femina" (kadın, dişi) kelimesinden türeyen, tarihsel süreçte birçok farklı kavramı barındıran bir olgudur (Notz, 2018; akt. Durğun, 2024: 49). 18. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkan feminizm, tarih boyunca farklı dalgalar halinde gelişerek toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde önemli bir rol oynamıştır. Feminist dalgalar, farklı söylem ve politika önerileriyle birbirinden ayrışırken, aynı zamanda birbiriyle eklemlenerek kadın hareketinin eksiklerini tamamlamaya yönelik stratejik bir süreklilik sağlamıştır (Avcil, 2021: 189). Bu bölümde, feminizmin kavramsal çerçevesi, tarihsel gelişimi, feminist teorinin yaklaşımları ele alınacaktır.

2.1. Feminizmin Kavramsal Çerçevesi

“Feminizm, cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeyi hedefleyen bir harekettir” (Hooks, 2016: 9). Hooks’a göre feminizmi anlamak, cinsiyetçiliğin ne olduğunu kavramayı gerektirir; çünkü cinsiyetçilik, kadın, erkek, çocuk veya yetişkin fark etmeksizin herkes tarafından uygulanabilen bir düşünce ve eylem biçimidir (s. 12).

Feminizm, 18. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmış; kadınların toplumdaki rollerini ve haklarını genişletmeyi amaçlayan bir doktrin olarak tanımlanmıştır (Sevim, 2005). Kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini savunan feminizm, toplumsal adalet ve bireysel dönüşüm arayışını da sürdürmektedir (Taş, 2016: 163; Yıldız, 2023: 6). Temel çıkış noktası ise kadınların toplumda ezilen bir grup olarak tanınması ve bu duruma karşı bir bilinç oluşturulmasıdır (Çakır, 2007; Akt. Uçar Sunar, 2022: 373).

Feminizm, kadınların sorunlarını yalnızca cinsiyet temelli bir yaklaşımla ele almakla kalmaz; sınıf, ırk, ulus, din ve dil gibi toplumsal faktörleri de dikkate alarak bu sorunları çok boyutlu bir şekilde değerlendirir, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin nedenlerini anlamaya ve çözüm yolları bulmaya odaklanır (Taş, 2016: 163).

Toplumsal cinsiyetin kültürel yapılarla inşa edildiğini savunan Feminizm, kadın değerlerinin erkekler karşısında indirgenmiş olduğuna dikkat çeker (Türk, 2023: 7).

Kadınların ev içi ve dışındaki rolleri, statüleri, maruz kaldıkları baskılar ve sömürü, ataerkil toplum yapısı ve erkek egemen iktidarın etkisiyle değerlendirilir (Taş, 2016: 164). Temel hedefi ise tüm insanlar için eşit haklara dayalı bir toplum inşa etmektir (Yıldız, 2023: 6).

Feminizmin tarihsel sürecine bakıldığında, 19. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar uzanan bir dönemi kapsadığı ve bu sürecin genellikle dört dalga şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir. Kadın hareketlerinin tarihi, farklı ortak temalara sahip bu “dalga”lar üzerinden açıklanmaktadır (Dinçer, 2023: 283).

Birinci dalga, kadınların siyasal haklarına odaklanarak ekonomik mücadeleden başlayıp eğitim ve siyasi haklar kazanımına genişleyen taleplerini temsil etmektedir. İkinci dalga, 1960'larda toplumsal eşitlik ve özgürlük hakları talebiyle yeni bir paradigma değişikliğine yol açmıştır. 1990'larda başlayan üçüncü dalga ise kadınların farklılıklarını vurgulayan ve feminizme öz-eleştirel bir boyut kazandıran bir süreç olmuştur. Dördüncü dalga ise, internetin yaygınlaşmasıyla dijital alanda gelişmiş ve sosyal ağlar üzerinden ilerleyişini sürdürmüştür (Özdemir & Aydemir, 2019: 1706; Bayraktar, 2023: 55).

Feminizmin belirli dönemlere ayrılmasının temel nedenleri arasında, farklı feminist grupların değişen talepleri, farklı bakış açılarına sahip olmaları, ataerkil ve kapitalist düzeni farklı açılardan yorumlamaları yer almaktadır (Bayraktar, 2023: 52). Liberal feministler, kadın-erkek eşitliğini temel bir hedef olarak görürken; radikal feministler, ataerkil yapıların tamamen yıkılması gerektiğini savunmuştur. Sosyalist ve Marksist feministler ise kapitalist ve ataerkil sistemlerin kadınların özgürlüğünü engellediğini belirterek köklü toplumsal değişim talep etmişlerdir (Taş, 2016: 173).

2.1.2. Birinci Dalga Feminizm

Birinci dalga feminizm, 18. ve 19. yüzyıllarda kölelik karşıtı hareketlerin etkisiyle ortaya çıktı ve kadın hakları mücadelesinin ilk adımlarını oluşturdu (Özdemir & Aydemir, 2019: 1707). Bu dönemde kadınlar, ataerkil toplumsal düzene karşı durarak oy hakkı, eğitimde eşitlik ve mülkiyet hakkı gibi temel haklar için örgütlenerek seslerini duyurmaya çalıştı. Mary Wollstonecraft'ın “Kadın Haklarının Savunusu” adlı eseri, taleplerin ifade edilmesinde temel dayanak oldu. Kadınlar, özellikle dönemin politik bildirgelerinde kendi haklarının görmezden gelinmesini eleştirerek sosyal ve politik alanda hak arayışlarını yoğunlaştırdı (Taş, 2016: 167). Özellikle oy hakkı mücadelesi, bu hareketin en öne çıkan taleplerinden biri haline geldi.

Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemine gelindiğinde, kadınların seçme ve seçilme hakkı için verdikleri mücadele birçok ülkede sonuç verdi. ABD, Rusya, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde kadınlar, oy hakkı başta olmak üzere çeşitli haklar elde etti. 1920 yılında Amerika’da kadınlara oy hakkı tanındı; Fransa’da ise eğitimde eşit fırsatlar, kadınların kamusal alanda çalışabilmesi ve eşit işe eşit ücret gibi reformlar gerçekleştirildi (Bensadon, 1994; Akt. Taş, 2016: 169). Ancak, kadınlara tanınan haklar bağlamında kıtasal farklılıklar dikkat çekti: Avrupa’da bu hak genellikle belirli ayrıcalıklı sınıflardan kadınlarla sınırlı tutulurken, Amerika’da hem kadınlar hem de siyahiler bu haktan tamamen mahrum bırakıldı. Siyahi erkeklere oy hakkı tanınmasının ardından, kadınların kendi haklarına yönelik mücadelesi daha da ivme kazandı ve süreç, kadın hareketlerinin toplumsal değişim üzerindeki etkisini güçlendirdi (s. 169). İkinci Dünya Savaşı’na kadar toplam 21 ülkede kadınlara seçme hakkı tanındı; Türkiye’de ise kadınlar, 1934 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle seçme ve seçilme hakkını kazandı (Sevim, 2005).

Feminist hareket yalnızca politik haklarla sınırlı da kalmadı; toplumsal yapıların, rollerin ve zihinsel kalıpların dönüşümünü hedefleyen bir anlayışla daha geniş bir değişim talep etti. “Cinsel devrim” olarak adlandırılan süreç, kadınların toplumsal, bireysel özgürlüklerini sağlamayı amaçladı ve toplumu dönüştürmeyi hedefledi (Millet, 2000; Akt. Taş, 2016: 169).

Özetle, birinci dalga feminizmin kazanımları arasında kadınların oy kullanma hakkı, mülkiyet ve eğitim haklarının güvence altına alınması, boşanma ve velayet konularında hakların genişletilmesi yer aldı. Giyim reformları, doğum kontrolü uygulamalarının teşviki ve kadınların iş hayatında eşit fırsatlara erişimi gibi toplumsal dönüşümler bu hareketin sonuçları arasında bulunuyordu (Grady, 2018; Baumgardner, 2011; Akt. Özdemir & Aydemir, 2019: 1707).

2.1.3. İkinci Dalga Feminizm

1960'lı yıllarda Batı'da kadınlar, teknolojik ilerlemelere rağmen temel haklara erişimde ciddi engellerle karşı karşıya kalıyordu. Özellikle güvenli doğum gibi tıbbi hizmetlere erişim sorunları, kadınları, bu haklar için mücadele etmeye yönlendirdi. Hukuki eşitlik sağlanmış olsa da kadınlar toplumsal pratiklerde erkeklerden farklı deneyimler yaşadıklarını vurguluyor ve bu eşitsizlikleri ataerkil normlara bağlıyorlardı. Simone de Beauvoir'un "Kadın doğulmaz, kadın olunur" sözü, bu dönemde feminist hareketin sloganı haline geldi. Kadınlar, aile ve ev içindeki eşitsizlikleri sürdürmekle suçladıkları ataerkil yapıyı eleştiriyor ve bedenleri üzerindeki erkek kontrolünün sona ermesini talep ediyorlardı (Taş, 2016: 169-170).

1968 sonrası dönemde feminist hareket, farklı yaşam tarzlarına ve kültürel geçmişlere sahip kadınlar arasında dayanışmayı güçlendiren yaklaşımı benimsedi. Bu süreçte ortaya çıkan "kız kardeşlik" kavramı, feminist hareketin temel unsurlarından biri haline geldi. İkinci dalga feminizm, ideolojiden özel yaşama, politikaya kadar toplumu dönüştürmeyi hedefleyen radikal ve reformist taleplerle mücadele alanını genişletti (Taş, 2016: 170-171). Yalnızca kuramsal yaklaşımlar geliştirmekle kalmayan ikinci dalga feministler, örgütlendi ve kurumsallaştı. Tecavüz kriz merkezleri, kadın sığınakları, kadın çalışmaları programları, feminist yayınlar ve küresel politik örgütlenmeler gibi birçok feminist kurum ortaya çıktı. Bu kurumlar, zamanla büyüyerek ve çeşitlenerek varlıklarını sürdürdü (Donovan, 2021: 15). Bu dönemde hareket, savaş karşıtı ve sivil haklar hareketlerinden etkilenecek kadın hakları mücadelesine yeni bir perspektif kazandı. "Kişisel olan politiktir" sloganıyla özel yaşamın toplumsal boyutuna dikkat çeken feminizm hareketi daha önce göz ardı edilen cinsel özgürlük, ev içi işler ve iş yerinde taciz gibi konuları gündeme taşıdı (Bayraktar, 2023: 55). Simone de Beauvoir'un 1949'da yayımlanan İkinci Cinsiyet (Le Deuxième Sexe) adlı kitabı, dönemin ideolojik temelini oluşturdu ve feminist teorisinin gelişiminde kilit rol oynadı (Beauvoir, 2000; akt. Bayraktar, 2023: 52).

İkinci dalga feminizm, farklı ideolojilerden etkilenecek çeşitlendi; liberal, radikal, Marksist ve sosyalist feminizm gibi yaklaşımlar, feminist teorisinin farklı boyutlarını ele alarak harekete önemli katkılar sundu (Bayraktar, 2023: 55). Özellikle radikal feministler, toplumsal yapıların hiyerarşik ve ataerkil doğasını sorguluyor, kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden kurtulmasını savunuyordu (Dinçer, 2023: 283). Sol hareketlerin etkisiyle, feminist hareketin talepleri arasında kadınların iş gücü piyasasına katılımı, eşit ücret ve çift vardiya gibi konular da yer aldı (Özdemir & Aydemir, 2019: 1711).

2.1.4. Üçüncü Dalga Feminizm

1990'lar sonrasında, feministlerin kendi yaklaşımlarını eleştirel bir şekilde değerlendirdiği ve kadınlar arası farklılıkların daha fazla dikkate alındığı bir döneme geçildi. İkinci dalga feminizm, genellikle beyaz, heteroseksüel ve orta sınıf kadınların sorunlarına odaklandığı için eleştirildi. Eleştiriler sonucunda, siyah feministlerin öncülüğünde üçüncü dalga feminizm ortaya çıktı. Üçüncü dalga, kadınların tek bir evrensel kimlik altında değerlendirilemeyeceğini, her kadının farklı deneyim ve sorunları olduğunu savunarak, toplumsal cinsiyet, sınıf, ırk, etnisite, cinsellik, milliyetçilik, siyaset ve iktisat gibi olguları feminist bir perspektifle teorikleştirmeye çalıştı (Taş, 2016: 171-172).

Bu süreç, “kız kardeşlik”, “kadın-erkek eşitliği” ve “kadınların ezilmişliği” gibi temel temalar etrafında şekillenen kadın hareketlerinin eleştirel bir dönüşüm geçirmesiyle feminist teoriye dair yeni kavramsal tartışmaların ortaya çıkmasına zemin hazırladı. “Kesişimsellik” kavramının ön plana çıktığı üçüncü dalga feminizm, toplumsal cinsiyetin yalnızca kadın olma durumu ile açıklanamayacağını savunarak, farklı toplumsal konumları ve bu konumların kesişim noktalarını ele aldı (Taş, 2016: 172; Dinçer, 2023: 283). Böylelikle feminist hareket, kimlik, kültür ve yaşam tarzlarındaki farklılıkları kabul ederek daha çoğulcu ve kapsayıcı bir yapıya kavuştu. Üçüncü dalga feminizm, kadınların bireysel deneyimlerine ve çeşitliliğine odaklanarak toplumsal dönüşüm hedefini kararlılıkla sürdürdü (Taş, 2016: 171-172).

2.1.5. Dördüncü Dalga Feminizm ve Dijital Aktivizm

Dördüncü dalga feminizm, sosyal medya ve dijital platformlarla yürütülen yeni bir aktivizm türü olarak ortaya çıktı. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, "dijital feminizm", "siber feminizm" ve "hashtag feminizmi" olarak da anılan bu dönemde, cinsel istismar, kadına yönelik şiddet ve eşit olmayan ücret gibi konuların yanı sıra, üniversite kampüslerinde tecavüz, homofobi, transfobi ve haksız çalışma koşulları gibi güncel sorunlar ele alındı (Akyılmaz, 2023: 59-61; Avcil, 2021: 190).

"Siberfeminizm, 1990'lı yıllarda aynı anda birçok yerde görülen bir hareket haline geldi" (Avcil, 2021: 190). Jessica Valenti gibi Amerikalı feminist yazarlar, dördüncü dalga feminizmin internet üzerinden varlık kazandığını, çevrimiçi platformların feminist tartışmalar için alan sunduğunu belirtti. 2008'lerden itibaren Facebook, Twitter ve

YouTube gibi platformlar aracılığıyla güçlenen bu süreçte, feminist bloglar da yaygınlaştı (Özdemir & Aydemir, 2019: 1709).

Dijital feminizm, yalnızca feminist düşüncelerin yayılmasını değil, aynı zamanda kadınların çevrimiçi platformlarda seslerini yükselterek küresel çapta dayanışma ağları oluşturmasını da mümkün kıldı. Sosyal medya, kadınların cinsel taciz, şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sorunları dile getirmelerine olanak tanıyan önemli bir mecra haline geldi. 2013-2018 yılları arasında #MeToo, #BelieveWomen, #WhyIDidntReport, #WomensReality, #TimesUp, #NoMoore, #NeverMoore, #MeAt14, #EverydaySexism, #ToTheGirls, #WhyIStayed, #HeForShe, #YesAllWomen, #EffYourBeautyStandards ve #Fem2 gibi hashtaglerle bu sorunlar küresel çapta duyuruldu. Bu hareket, "hashtag aktivizmi" olarak adlandırıldı ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla kadınların ulusal ve kültürel sınırları aşarak güçlü bir dayanışma ağı oluşturmasını sağladı (Özdemir & Aydemir, 2019: 1709). Hashtag feminizmi, sadece "kendini iyi hissetme" faaliyeti olarak görülmedi; kadın grupları, kamusal alandaki öfkeyi dijital dünyaya taşıyarak çevrimiçi ortamda da dayanışmayı sürdürdü (Munro, 2013; Akt. Özdemir & Aydemir, 2019: 1710).

Türkiye'de ise kadınlar, 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren ataerkillik, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleriyle mücadele için sosyal medyayı etkili bir araç olarak kullandı. Dijital feminizm, dördüncü dalga feminizmin kesişimsel kimlikler üzerinden şekillenen taleplerini dijital platformlarda dile getirerek bu taleplerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağladı (Dinçer, 2023: 283-284). Feminizm, dijitalleşmeyle birlikte yeni bir alan kazandı; ancak bu alanın, toplumsal cinsiyetle ilgili kalıpları yeniden üretmenin yanı sıra, direnişi güçlendirebilecek bir potansiyel de taşıdığı görüldü (Memiş Doğan, 2024: 73).

Önceki feminizm dalgalarının kazanımlarını temel alarak mücadele alanını genişleten dördüncü dalga, daha fazla insana ulaşmayı başardı. Dijital platformların sağladığı imkanlar, feminist hareketi daha etkili hale getirerek toplumsal eşitsizliklere karşı önemli bir araç haline geldi (Memiş Doğan, 2024).

2.2. FEMİNİST TEORİ YAKLAŞIMLARI

2.2.1. Liberal Feminizm

19. yüzyılda kuramsallaşan liberal feminizm, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde önemli yer tutan, reformist bir yaklaşım benimseyen feminist düşünce akımıdır. Bu akımın temel amacı, kadınlar ile erkekler arasında yasal, ekonomik, toplumsal ve sosyal alanlarda eşitliği sağlamaktır. Bireysel özgürlük, akılcılık ve eşit fırsatlar ilkelerine dayanan liberal feminizm, toplumsal değişimin mevcut hukuki ve toplumsal yapıların iyileştirilmesi yoluyla gerçekleşebileceğini savunur. Liberal feministler, kadınlar ile erkeklerin akıl yürütme yetenekleri ve ontolojik olarak eşit olduğunu öne sürerler. Bu eşitlik ilkesine dayanarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için eğitim sistemlerinde, yasal düzenlemelerde ve toplumsal yapılarda köklü değişiklikler yapılması gerektiğini ileri sürerler (Steeves, 1994; Sevim, 2005; Dikici, 2016).

Tarihsel süreçte liberal feminizm, kadınların oy kullanma, seçilme ve mülkiyet hakları gibi temel haklarına ulaşma mücadelesiyle şekillenmiştir. Günümüzde ise bu mücadele, eşit ücret, iş fırsatlarının eşitliği ve profesyonel alanlarda kadınların temsiliyetinin artırılması gibi konulara odaklanmıştır. Liberal feministler, kadınların entelektüel ve mesleki gelişimini destekleyen yasal düzenlemelerin yapılması ve mevcut yasaların toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine uygun hale getirilmesi için mücadele etmektedirler (Steeves, 1994: 114).

2.2.2 Marksist - Sosyalist Feminizm

Marksist feminizm, kadınların ezilmesinin temelinde kapitalist sistemin sınıfsal yapısının yer aldığını savunur. Marks ve Engels'in fikirlerinden etkilenerek ortaya çıkan yaklaşım, kadının özgürleşmesini işçi sınıfının kurtuluş mücadelesine bağlar (Egemen, 2023: 119). Engels'in "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı eseri (1884), Marksist feminist kuramın temel taşlarından biri olarak kabul edilir (Donovan, 2021: 146). Engels, ailenin ekonomik üretim biçimleriyle ilişkisini, kadınların toplumsal konumlarını belirleyen temel etkenlerden biri olarak görmüştür. Bu bağlamda, Marksist feminizm, kadın emeğini kapitalist üretim ilişkilerinin bir parçası olarak değerlendirir ve kadının ev içindeki görünmez emeğinin, kapitalizmin sürekliliğindeki kritik rolüne dikkat çeker (Sevim, 2005: 69-70).

19. yüzyılın ortalarında, liberal feminizmin eşitlik anlayışına getirilen eleştiriler, Marksist feminizmin teorik temelini oluşturmuştur. Eleştiriler, kadınların ezilmesinin yalnızca yasal ve politik eşitlik sağlanarak çözülemeyeceğini, bunun yerine ekonomik bağımsızlık ve sınıfsız bir toplumun gerektiğini savunur (Sevim, 2005: 63-64). Marksist feministler, kadınların iş gücü piyasasında düşük ücretli ve itibarsız işlere yönlendirilmesini ve ev içi emeğin değersizleştirilmesini kapitalist sistemin bir sonucu olarak değerlendirir (Berktaş, 2011; akt. Erdoğan, 2014: 8). Çocuk bakımı, temizlik ve yemek gibi ev işleri ya toplumsallaştırılarak ücretsiz hale getirilmesi ya da ücretlendirilerek kadın emeğinin tanınması gerektiğini savunurlar (Sevim, 2005: 69-70).

Marksist feminizmin sınıfsal odaklı yaklaşımı, kadınların ezilmişliğini açıklamada önemli bir katkı sunmuş olsa da hayatın her alanındaki erkek egemenliğini tam anlamıyla açıklamakta yetersiz kalmıştır (Erdoğan, 2014: 16). Bu eksiklik, feminist düşüncenin radikal feminizmden etkilenerek sosyalist feminizme evrilmesine yol açmıştır. Marksist feminizm kategorilerinde ve radikal feminizmin eleştirileriyle şekillenen sosyalist feminizm, kadınların yaşadığı baskıyı hem sınıfsal hem de ataerkil yapılar bağlamında ele alır. Patriyarkanın kadınların ezilmesindeki rolünü, kapitalist üretim ilişkileriyle birlikte değerlendiren sosyalist feminizm, kadın emeğinin sömürülmesi ve ev içi emeğin görünmezliği gibi sorunlara bütüncül çözüm önerileri sunar (Çakır, 2008: 185; Erdoğan, 2014: 20). Sosyalist feministler, patriyarkanın yalnızca kültürel veya ideolojik bir yapı olmadığını, aynı zamanda kapitalist sistemle karşılıklı bir etkileşim içinde ekonomik sömürüye hizmet ettiğini savunur.

Sosyalist feministler, Marksist varsayımları büyük ölçüde kabul etmekle birlikte, sınıf tanımlarını yetersiz bulur ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin analizine ırk, cinsel yönelim ve kültürel arka plan gibi faktörleri de ekler (Steeves, 1994: 125). Sosyalist feministlere göre, kadınların ezilmesi bireylerin bilinçli eylemlerinden değil, kapitalizmin yarattığı politik, toplumsal ve ekonomik yapılardan kaynaklanır (Çakır, 2008: 186). Bu kapsamda, kadınların kurtuluş mücadelesini, yalnızca ekonomik bir devrimle sınırlı görmeyip, patriyarkanın çeşitli boyutlarına yönelik bir dönüşüm süreci olarak ele alırlar (Dikici, 2016: 528).

Marksist feministlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sınıf baskısını analiz ederken, kitle kültüründeki ideolojik ifadelerin önemine de dikkat çektikleri görülür. Althusser'den etkilenmiş sosyalist feministler, ideolojik aygıtların, kapitalist sistemin sürekliliğini sağlamadaki işlevine vurgu yaparak, sistemin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl yeniden ürettiğini sorgular (Steeves, 1994: 126). Bu bağlamda, kadınların bilinç

yükseltme yoluyla politik olarak ezilen bir grubun üyesi olduklarını fark etmeleri gerektiği savunulmuştur. Marx için bu grup proleterya, feministler için ise kadınlardır (Donovan, 2021: 168)

Sosyalist feministlerin temel önerileri arasında, kadınların kurtuluşunun sınıfsal, cinsiyet temelli bir mücadeleyle mümkün olduğu ve bu mücadelenin kolektif bir dayanışmayı gerektirdiği yer alır. Ev içi emeğin toplumsallaştırılması ve ücretlendirilmesi, kadınların ekonomik bağımsızlığını sağlama yolunda atılacak adımlardan bazılarıdır (Donovan, 2021: 151).

2.2.3. Radikal Feminizm

Radikal feminizm, 1960'ların sonlarında ve 1970'lerin başlarında, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin New York ve Boston gibi şehirlerinde şekillenen bir hareket ve teorik yaklaşımdır. Bu hareket, medeni haklar ve savaş karşıtı kampanyalar gibi politik etkinliklere katılan kadın eylemcilerin, erkek yoldaşlarının aşağılayıcı tutumlarına karşı geliştirdiği bir direnç olarak ortaya çıkmıştır. Ataerkil düzenin bireysel ve toplumsal boyutlarını hedef alan radikal feminist kuram, erkek merkezli sol hareketlere eleştirel bir duruş sergileyerek bağımsız bir teorik çerçeve oluşturmuştur (Sevim, 2005: 75; Donovan, 2021: 265-266).

Radikal feminizmin temel varsayımı, kadınların ezilmesinin kökeninde ataerkil düzenin yattığıdır. Hareket, kapitalizm, sınıf veya ırk gibi diğer toplumsal dinamiklerden ziyade, doğrudan ataerkilliğe odaklanır (Mermutlu ve Taş Çetin, 2023: 169). Kadın-erkek ilişkilerini anlamak için Marksist feminizmin tersine üretime değil, üreyim sürecine bakmak gerekir (Sevim, 2005: 76). Ataerkil yapının, kadınların yaşamlarını kontrol altına almak ve şekillendirmek için aile, evlilik ve annelik gibi toplumsal kurumları araçsallaştırdığı eleştirisi, bu yaklaşımın temelini oluşturur. Özellikle aile, radikal feministler tarafından ataerkil düzenin yeniden üretildiği bir yapı olarak görülmekte ve bu kuruma karşı köklü bir eleştirel duruş sergilenmektedir (Donovan, 2021: 274).

Radikal feministler, kadınların bedensel özerkliğini savunarak üreme hakları mücadelesini hareketin merkezine yerleştirirler. Kadınların kürtaj, doğum kontrolü ve doğum yapma konusundaki kararlarına yönelik kısıtlamalar, ataerkil düzenin kadınların bedenlerini kontrol altına alma girişimleri olarak değerlendirilir. Bu bağlamda, radikal feminizm, kadınların biyolojik farklılıklarının ataerkil sistem tarafından araçsallaştırılmasına karşı bir mücadele alanı açar (Mermutlu ve Taş Çetin, 2023: 170).

Radikal feminizme göre, kadınların kurtuluşu için hem kapitalizmin hem de patriyarkanın ortadan kaldırılması gerekir. Patriyarkanın sona ermesi için ise kökeninde yatan cinsel sınıf sisteminin yok edilmesi şarttır (Sevim, 2005: 78).

Radikal feminizm, kadınların ekonomik ve cinsel sömürsünü kültürel eleştiriyile birlikte ele alır. Bu bakış açısına göre pornografi, kadınların cinsel birer nesne haline getirilmesini ve cinsel şiddetin toplumda normalleşmesini destekleyen bir endüstridir. Fahişelik ise kadınların ataerkil baskılar altında ekonomik ve cinsel olarak sömürülmesinin en somut örneklerinden biri olarak görülür. Tecavüz, yalnızca bireysel bir suç değil, ataerkil gücün ve toplumsal eşitsizliğin bir ifadesi olarak değerlendirilir (Mermutlu ve Taş Çetin, 2023: 170).

Radikal feminist düşüncenin kuramsal temelleri, Kate Millett'in Cinsel Politika (1970) ve Shulamith Firestone'un Cinselliğin Diyalektiği: Feminist Devrim İçin Bir Sav (1970) gibi eserlerinde belirginleşmiştir. Ti-Grace Atkinson'un Amazon Odyssey (1974) ve Mary Daly'nin Jinekoloji: Radikal Feminizmin Meta-Etiği (1978) gibi eserleri, hareketin literatürüne önemli katkılar sağlamıştır (Donovan, 2021: 272).

“Kişisel olan politiktir” ilkesini merkeze alan radikal feminizm, kadınların bireysel deneyimlerinin toplumsal yapıların bir yansıması olduğunu ve ataerkil sistemin yalnızca kamusal alanda değil, özel alanda da kadınların baskı altına alınmasında rol oynadığını vurgular. Geleneksel aile yapısının eleştirisi, mevcut sistemin kadınların ezilmesini nasıl pekiştirdiğini ortaya koyar. Radikal feministlere göre, ataerkil düzenin ortadan kaldırılması için kadınların cinsel özgürlüklerinin sağlanması ve alternatif aile biçimlerinin geliştirilmesi gereklidir (Dikici, 2016: 529).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Afyonkarahisar ve Kütahya'daki kadın gazetecilerle yapılan görüşmelerin değerlendirildiği üçüncü bölümde, gazetecilik mesleğine ilişkin bireysel deneyimler ve karşılaşılan mesleki zorluklar kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bölümde, gazetecilik mesleğine başlama nedenlerinden, mesleğin tanımlanmasına, çalışma koşullarına ve özlük haklarına kadar geniş bir yelpazede konular tartışılmıştır. Ayrıca, mobbing ve taciz, kadın odaklı habercilik, sendikalara katılım, haber kaynaklarıyla ilişkiler, iş-özel hayat dengesi ve kadın gazeteciler arasındaki dayanışma gibi meseleler detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.1. AFYONKARAHİSAR VE KÜTAHYA'DAKİ KADIN GAZETECİLER

3.1.2 Mesleğe Başlama Nedenleri

Afyonkarahisar ve Kütahya'daki kadın gazetecilerle yapılan görüşmeler, gazetecilik mesleğine başlama nedenlerinin bireysel tercihler kadar tesadüflerle de şekillendiğini göstermektedir. Görüşme yapılan 6 kadın gazeteciden yarısı, gazetecilik mesleğini bilinçli bir şekilde seçtiğini ifade ederken, diğer yarısı ise farklı nedenlerle gazeteciliğe yönelmiştir. Gazetecilik mesleğini bilinçli şekilde tercih eden gazeteciler, toplumu bilgilendirme, hakikati savunma ve sosyal sorumluluk gibi motivasyonlarla hareket ettiklerini dile getirmiştir. K.4 ve K.6, çocukluk hayali olan gazetecilik mesleğini seçme sürecini ve yılların emeğiyle ulaştığı konumu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Mesleği seçme nedenim çocukluk hayalim olmasıydı. Küçüklüğümden beri haberleri takip etmeye, olayların arkasındaki gerçekleri öğrenmeye büyük bir ilgi duydum. Tutkumu da hayata geçirmek için iletişim fakültesinde eğitim aldım. Şu anda bünyesinde 5 gazete, bir tv, 2 radyo bulunan bir basın kuruluşunun genel müdürüyüm. Bulduğum konum yılların emeği, tecrübesi ve kararlılığı sonucunda geldiğim bir nokta.” (K. 4)

“İlkokul öğretmenimizin her gün izlediğimiz bir haberi yazmamızı istediğinden beri gazeteci olmak istiyordum. 1. sınıftan bugüne. Gerçekten çok isteyerek bu eğitimi okudum. Gazetecilik ilk başta gecesi gündüzü

olmayan bir meslek. İnsanları her an haberdar etmeye, en doğru, en yalın haliyle olayı anlatmak olduğunu düşünüyorum ve en önemlisi sesini duyuramayanların sesi olmak” (K. 6)

Ancak, K.6'nın meslek hayatındaki deneyimleri, karşılaştığı zorluklar, gazetecilik mesleğine olan bakışını olumsuz yönde değiştirmiş ve çocukluk hayali olan gazetecilikte yaşadığı hayal kırıklığını şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Mesleği seçtiğime kesinlikle çok pişmanım. Hayallerim diye başladığım noktada bugün kesinlikle okumamalıydım diyorum. Bu işin küçük ve büyükşehiri de yok bu iş her yerde zor, her yerde aynı şeyleri yaşıyorsunuz. Geriye dönsem asla bu bölümü okumazdım.” (K. 6)

K.5 de gazetecilik mesleğine ilgisinin çocukken başladığını zorluklara rağmen bugün hala mesleğini sevmeye devam ettiğini söylemiştir:

“Küçük yaştan itibaren yazmayı çok seviyordum ve övgüler alıyordum. Siyaset haberlerini takip etmeyi çocukluktan beri seviyordum. Hayal ettiğim ilk meslek gazetecilikti zaten. Üniversitedeyken 3 yıl muhabirlik yaptım, mezun olduktan sonra 1 yıl bir organizasyon şirketinin medya kısmında çalıştım. 4 yıldır muhabir olarak çalışmaya devam ediyorum. Mesleğimi çok seviyorum, her şeye rağmen. Çok zorluklar yaşıyorum ama eğer bu mesleği seçmeseydim içimde uhde olarak kalırdı.” (K. 5)

Hayalindeki mesleği yapamadığı için gazeteciliğe yönelen K.1 ve K. 3, zamanla gazeteciliği benimseyerek kimlikleriyle örtüştürmüş ve bugün mesleğe severek devam ettiklerini ifade etmişlerdir:

"BESYO'ya hazırlanıyordum ancak sağlık sebebiyle sınavı geçemedim ve en azından 2 yıl okuyayım tekrar denerim diye düşünüp radyo tv okumayı seçtim. Birkaç kişi spiker mi olacaksın demeye başladılar (dalga geçer gibi) öyle de oldu."

“Doğru anlatmak gerekirse ki gerekir. Gazeteci olma idealinde olan bir insan değildim aslında. Hem okudum hem çalıştım. Yani çalışmak zorunda olan insanlardan sadece biriydim. Bu iş araması ve çalışma sürecinde ilk işimi gazetede buldum. Aslında devlet memuru olabilmek de rahmetli annemle birlikte en büyük isteğimdi. Kendi geleceğim açısından. Süreç içerisinde gazetecilik benim işim, mesleğim haline geldi. İstemeyerek

demeyeyim ama büyük bir aşk ya da şevkle, bir idealle girdiğim bir iş değildi açıkçası." (K. 1)

K.2 ise, akademik alanda karşılaştığı sorunlar nedeniyle gazeteciliği seçmek zorunda kaldığını fakat sonrasında mesleği sevdiğini şu ifadelerle dile getirmiştir:

"Hayallerim akademisyen olmak, üniversitede kalabilmektir fakat sonrasında ne yazık ki Türkiye gerçekleri beni özel sektöre itti. Yoksa aslında ilk tercihim değildi ama bu işi sevdim, baktım bana göre. Bu şekilde bir kariyer yolculuğum var."

3.1.3. Gazetecilik Tanımları ve Habercilik Yaklaşımları

Görüşmelerde, "Gazetecilik nedir, haberi nasıl tanımlarsınız?" sorusuna verilen yanıtlar, gazetecilik mesleğinin yalnızca bir iş olmaktan öte toplumsal bir sorumluluk ve hakikatin savunuculuğu olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Görüşme yapılan 6 kadın gazeteci, gazeteciliği; gerçeklerle toplumu bilgilendirme, halkı aydınlatma, kadınların sesini duyurma, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturma, meslek ilkelerine bağlı kalarak adil, tarafsız ve doğru haber üretme sorumluluğu olarak tanımlamıştır. Kadın gazeteciler, mesleği, "vicdan", "cesaret", "tarafsızlık" gibi değerlerle ilişkilendirmişlerdir. Haber tanımları, haberin doğruluğu, tarafsızlığı ve kamu yararını gözetmesi gerektiği üzerinde yoğunlaşmıştır:

"Gazetecilik toplumu bilgilendirmek, aydınlatmak ve gerçeklerin peşinden koşarak insanlara doğru bilgi sunmak adına kutsal bir meslek. Bu mesleği toplumun nabzını tutan, sorunları dile getiren ve çözüm yollarına ışık tutan bir köprü olarak görüyorum. Yalnızca haber yazmak ya da aktarmaktan ibaret değil aynı zamanda cesaret, merak, tarafsızlık ve en önemlisi vicdan gerektirir. Hakikat peşindeki bu yolculuk insanların hayatlarına dokunmayı ve onların sesi olmayı içerir." (K. 4)

"Olması gereken halkın doğru ve yeterli bir şekilde haber alma özgürlüğünün yerine getirilmesi. Çıkarısızca, objektif, tarafsız bir biçimde. Akı ak, karayı kara olarak verebilmektir." (K. 1)

K. 2, medya patronlarının baskısı ve çıkar çatışmalarına rağmen, gazeteciliğin, mağdurun ve doğrunun yanında olma sorumluluğuyla yapılması gerektiğini belirtmiştir:

"Haktan yana habercilik yapma fikriyle bir şeyler yapmak lazım fakat medya patronlarının gerek farklı işleri olsun gerek kişisel, şahsi çıkarları olsun ne yazık ki buna fırsat vermiyor ama ben yine de gazeteciliği seviyorum. Mağdurun yanında olmak, doğrunun yanında olmak gibi adlandırabilirim gazeteciliği." (K. 2)

Haberin doğruluğu, tarafsızlığı ve kamu yararını gözetme sorumluluğunun kadın gazeteciler için önemli bir değer taşıdığı görülmüştür. Bu bağlamda K. 4, haberi şu şekilde tanımlamıştır:

"Haber, kamu yararı gözetilmesi gereken, özellikle lokal, mahalli alanda olup bitenin doğru bir biçimde, çarpıtmadan okura aktarılmasıdır. Ama menfaat gütmeyeceksiniz, eğip bükmeyeceksiniz. İşinize geldiği şekilde eğilip bükmeyeceksiniz. Net olacak, kamu yararı olacak."

K. 5 ise gazetecinin vatandaşa karşı sorumlu olduğunu, güç odaklarına karşı vatandaş adına hesap sorma ve onları denetleme görevi üstlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir:

"Gazetecilik ilk başta iktidarı, devleti, hükümeti yolsuzluk, sorunlu yönetime karşı gazeteciler sorumlu olmalı. Günümüz dünyasında çok fazla bilgi kirliliği var, bunun doğru şekilde anlaşılmasını sağlıyor, insanlar daha derli toplu bilgi sunabiliyorlar. Vatandaş da böyle olunca da doğru bilgiye ulaşıyor. Haber, insanın hayatında kendisinin de karşılaşılabileceği olayların aktarılmasıdır." (K. 5)

Haberin yalnızca olayları aktarmak olmadığını, olayların ardındaki gerçek hikayeye ulaşmak olduğunun altını çizen K. 4, gazeteciliği şu şekilde tanımlamaktadır:

"Gazetecilik yalnızca olayları aktarmak değil, o olayın arkasındaki hikayeyi bulmak anlamına gelir. Bu mesleğe aşık olmamın en büyük nedeni insanları anlamak, farklı dünyalara dokunmak ve her hikayenin ardındaki gerçekleri keşfetmek."

K.6, hak odaklı haberciliğin kendi bakış açısını şekillendirdiğini belirtmiş, haberin içeriği hakkında ise insanların ilgisini çeken konuların haber olarak sunulması gerektiğini ifade etmiştir:

"İyi bir eğitim aldığımı düşünüyorum ve ben yeni nesil haberciliği öğrendim. Hak odaklı habercilik gördüm. Bu noktada ne kadar çatıştığımı"

da gördüm. İnsanların ilgisini çeken şeyler haberdır, bu noktada da insanların hakkını savunan, herkesin kendi hayatıyla ilgili derdi, alakası, çözüm aradığı bir sorunun içerik olarak sunulması."

K.3 ise habercilikte özgünlüğün önemine dikkat çekmiştir:

"Haber doğru olmalı, bilgi doğruluğu olmalı ama özgün de olmalı. Kopyala yapıştır haberciliğinden taraf değilim."

3.1.4. Çalışma Koşulları ve Özlük Hakları

Afyonkarahisar ve Kütahya'daki yerel basın, kadın gazeteciler için ekonomik güvenceden yoksun, uzun çalışma saatleri ve kısıtlı özlük haklarıyla zorlu bir çalışma ortamı sunmaktadır. Kadın gazetecilerin karşılaştığı başlıca sorunlar düşük maaş, sigortasız çalışma, esnek mesai ve liyakat olduğu görülmüştür. Düşük maaş ve liyakat sorununa dikkat çeken K. 3, şu ifadeleri kullanmıştır:

"Maaşım beni tatmin etmiyor, işverenin imkanı olduğunu da düşünmüyorum ama en alttan üste bir seviye olmalı. Yeni başlayan da tecrübeli de asgari ücret alıyor. Bence bu sektörde kimse asgari ücret almamalı. Aslında torpili olan daha çok maaş alıyor."

Sigortasız çalışma ise kadın gazeteciler için önemli bir problem alanı olarak öne çıkmaktadır. Bir basın kuruluşunda haber müdürü olan K.3 sigortasız çalışma koşullarının getirdiği zorlukları şu şekilde dile getirmiştir:

"Sigortasız çalışıyorum. Küçük bir rahatsızlık bile yaşasam hastaneye başvuramıyorum, çünkü yüksek ödemeler çıkıyor. Haber müdürüyüm, izni ben veriyorum. Hasta olduğunda git rapor al diyemiyorum çünkü sigortası yok."

Diğer yandan, K.5 sigortasız çalışma deneyimi yaşamadığını, bunun iletişim fakültesi mezunlarına sağlanan KOSGEB desteği sayesinde mümkün olduğunu belirtmiştir:

“Sigortasız hiç çalışmadım çünkü o dönem iletişim mezunlarına KOSGEB desteği veriliyordu. Hemen sigortalı başladım, hatta deneme süreci de yaşamadım” (K. 5)

Yerel basında sahada yetişen ve alaylı olarak nitelendirilen gazetecilerle kıyaslandığında, eğitilmiş olmanın kendisi için avantajdan çok dezavantaj haline geldiğini ifade eden K.6, yaşadığı sorunun kadın olmasıyla birleşerek mesleki anlamda ciddiye alınmamasına neden olduğunu belirtmiştir:

"Eğitimimin hiçbir anlam ifade etmediğini gördüm. En büyük sorunum alaylılar. Eğitimin hiç göz önünde bulundurulmuyor. Erkeksen aldığın eğitimi dinliyorlar ama kadınsan eğitimi ciddiye almıyorlar. Söylediğim şeyi bir erkek gazeteciden duyup ilk kez söylenmiş gibi yapıldığını da gördüm. Bu sadece kadın ve eğitilmiş olmamla ilgili gerçekten. Duymazdan geliyor onları, kendi doğru bildiklerimi yapmaya çalışıyorum, sonunda benim söylediğime geldiklerini de gördüm."

Yerel basında deneyim odaklı bir anlayışın hakim olduğunu, sahada yetişmiş gazetecilerin akademik eğitime karşı tutumlarının çatışmaya sebep olduğunu, eğitilmiş kadın gazetecilerin bu algıyı kırmak için ekstra çaba harcadığını dile getiren K.6, yaşadığı zorluğu şöyle anlatmıştır:

"Burada sahada büyümüş olman seviliyor, eğitim almış olman meslek büyükleri tarafından kesinlikle yadırganıyor. 'Bu işi sokakta öğrenirsin, okulu neymiş' gibi şeylerle karşılaşıyorsun ama aynı yaşta erkek gazetecilerin bu söylemlere çok maruz kalmadığını gördüm."

Gazetecilik mesleği, kadınlar için başlı başına zor bir sektör. Uzun çalışma saatleri, esnek mesai kavramı hem fiziksel hem de psikolojik olarak zorlayıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşme yapılan kadın gazeteciler, mesai kavramının gazetecilikte bulunmadığını, uzun çalışma saatlerinin ise mesleğin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmişlerdir:

"Mesai saati diye gazetecilikte bir kavram ne yazık ki yoktur. En azından ben yaşayamıyorum. Dengeleyemiyoruz. Dengesiz bir hayatın içindeyiz. Kendi adıma en azından böyledir. Yani bu işi yapmayı düşünenlerin devlet

memuriyeti gibi bir mesai mefhumunun olmadığını işe başlamadan kabullenmeleri gerekiyor." (K. 1)

"Fazla mesai, uzun çalışma saatleri mesleğimizin doğası gereği her zaman bir parçamız. Gündem yoğun olduğunda saat kavramı ortadan kalkıyor." (K. 4)

"Mesai saatlerinden dolayı plan yapamıyorum, arkadaşlarım benim işime göre plan yapıyor. Bu durum üst üste olunca can sıkıcı oluyor." (K. 3)

"En büyük zorluğumuz iş yoğunluğu, çok uzun saatler çalışıyoruz. 6 gün boyunca günde molasız 9 saat çalışıyorum, bu, akşam haber olmayan hali. Akşam haber çıktığında bu süre uzuyor." (K. 5)

Uzun çalışma saatlerinin yanı sıra fazla mesai ödemelerinin yapılmaması da kadın gazetecilerin başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Bazı kadın gazeteciler kendi çözüm yollarını geliştirerek işe gelmeme gibi yöntemlere başvururken, bazıları bu imkanı dahi bulamamaktadır. İşe geç gelme ya da fazla mesai yerine tatil yapma gibi çözümlerin de iş yoğunluğu nedeniyle kısa süreli olduğunu ifade etmişlerdir:

"Fazla mesai ücreti almıyorum, dini ve resmi bayramlarda da almıyorum. İlk iş görüşmemde mesai ücreti verilmeyeceği söylenmişti ama bunun telafi edileceği, izin olarak kullanacağım, fazla çalıştığım günlerde işe geç geleceğim söylenmişti. Ama geç geldiğimde zaten fazla çalışmak zorunda kalıyordum, hala da öyle. İşe geç gelme ihtimalim de olmuyor böyle olunca, çünkü işimi bitiremiyorum." (K. 5)

"Sabah 8-9, akşam 23-24 çalıştığım oluyordu, fazla mesai verilmiyordu. Ama şöyle bir şey oluyordu, hakkımı yedirmeyi sevmem. Para vermiyor musunuz, tamam o zaman izin kullanıyorum diyordum ve izin kullanıyordum." (K. 2)

"En az 9 saat çalışıyorum. Bir dönem fazla çalıştığım günün ertesi günü işe geç geldim ama işler aksamaya başladı. Bazen yatırdılar bazen ne izin ne de mesai ücreti aldım." (K. 3)

“9 saat çalışıyorum, mesai ücreti almıyorum. Bana sunulan, ‘işin bu’ dedikleri dışındaki işleri de mesai saatleri içinde yapabiliyorsam ek ücret almıyorum. Reklam hazırlığı, kartvizit, ilan tasarımlarından da ek ücret almıyorum.” (K. 6)

3.1.5. Hamilelik Sürecinde Kadın Gazeteciler

Annelik ve doğum izni gibi hakların yetersizliği, kadın gazetecilerin meslek hayatlarını daha da zorlaştıran önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Görüşme yapılan kadın gazeteciler, bu hakların iş yerlerinde yeterince desteklenmediğini, hatta çoğu zaman farkında olunmadığını belirtmiştir:

“Doğum izni, annelik hakları konusunda şu an çalıştığım yerde duyarlı bir yönetimle çalışıyorum bu benim için büyük avantaj. Ancak meslek hayatımın ilk yıllarında bu konularda zorluklar yaşadım. Doğum sonrası iş hayatına dönmek hiç kolay olmuyor.” (K. 4)

K.5, ücretli doğum izni sürecinden sonra talep edebileceği ücretsiz izin hakkının ise yönetimin inisiyatifine bırakıldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“7 aylık hamileyim. Aslında hamile olduğumu kurumuma beyan eder etmez 1,5 saat daha az çalışıyor olmam gerekiyor ama bana asla böyle bir kolaylık sağlanmadı ve bunu 6. ayın sonunda talep ettiğimde ilk kez duymuş gibi davrandı yöneticilerim. Halbuki benim haklarımı öğrenmek onların sorumluluğunda olmalı, ben anlatmamalıyım onlara. Her şeyi biz söylemek durumunda kalıyoruz. Ücretli izinden sonra ücretsiz izin hakkım olacak ama bana ücretsiz izin hakkımın onların isteğine bağlı olduğu söylendi. Ücretsiz iznimi kullanamazmışım eğer istemezlerse.”

K.5, yöneticilerinin sigorta ödemek ve ücret vermek gibi yükümlülüklerini yerine getirmediği halde, bir an önce işe dönmeye zorladığını da dile getirmiştir:

2 aylık bebeğimi bırakmak istememe hakkım asla düşünülüyor. Aslında sigortamı da yatırmayacak, ücret de ödemeyecek ama bana, ‘bir an önce dön’ diyor. Süt izni kullanıp kullanmayacağım konusunda bile garanti veremiyor. Büyük bir belirsizlik içindeyim, şu an o edişeyle çalışıyorum.”

Hamilelik sürecinde sahada çalışmaya devam etmek zorunda kalan K.5, iş yükünün azaltılmadığını bu süreçte yalnızca bir kadın meslektaşının desteğini gördüğünü ifade etmiştir:

“Sahaya çıkmak bizim işimizin doğası ama ben hamileliğim sebebiyle bundan hiçbir şekilde muaf tutulmadım. Kadın olan iş arkadaşım sayesinde rahat bir dönem geçirebildim. Benim yüzümden kadın gazeteci arkadaşım daha fazla çalışıyor.”

3.1.5. Haber Kaynakları ile İlişkileri

Kadın gazetecilerle yapılan görüşmelerde, haber kaynaklarıyla kurulan ilişkilerin toplumsal cinsiyet normlarından etkilendiği tespit edilmiştir. Görüşme yapılan kadın gazeteciler, cinsiyetlerinin haber kaynaklarıyla ilişkilerde hem avantajlar hem de dezavantajlar sağladığını belirtmiştir. İlişkilerinde, "empati", "güven", "liyakat" ve "tanınırlık" gibi özelliklerini ön plana çıkardıklarını ifade etmişlerdir. K.2 ve K.3, kadın gazeteci olmanın haber kaynaklarına erişimde avantaj sağladığını ifade etmiş, K.1 ise liyakat ve güvenin cinsiyetten daha önemli olduğunu belirtmiştir:

"Kadın gazeteci olarak haber kaynağına daha kolay ulaşıyorum. Yanımdaki erkek arkadaşım ona ulaşamazken ben tatlılığı, sempatikliğimi kullanarak direkt ulaşabiliyorum. Kadın olmak burada işime yarıyor. Röportajlarda amcalar bizi çok seviyor, kızım kızım diyorlar, yavruları gibi görüyorlar." (K. 2)

"Haber kaynaklarıyla iletişimimiz iyi. Kadın gazeteci olduğum için belki de hiç hayır diyen biriyle karşılaşmadım, bu avantaj bence. Bizi kırmak istemiyorlar, erkeklere yardımcı olmak istemiyorlar." (K. 3)

"Kadın olmanın bir avantaj ya da dezavantaj olduğuna inanmıyorum. Israrla liyakat, ısrarla azim diyorum. Rüştünüzü, kendinizi ispat ederseniz, yaptığınız işte örneğin; 'Burcu yazarsa doğru yazar, Burcu'ya güvenerek demeç verebilirsiniz.' algısını oluşturursanız, bu bir avantajdır. Yani bir erkek bile olsanız da olması gereken aslında budur. Önemli olan liyakat, samimiyet ve güvendir." (K. 1)

Haber kaynaklarıyla ilişkilerde empati ve duygusal zekanın rolüne dikkat çeken K. 4 ise şu ifadeleri kullanmıştır:

“Kadın gazeteci olmanın özellikle duygusal zeka ve empati gerektirdiğini söylemiştim bu da haber kaynaklarıyla iletişimde olaylara daha detaylı ve derinlemesine yaklaşmak yeteneğim öne çıkıyor bu da haber kaynaklarının bana daha fazla güvendiği durumları beraberinde gerektiriyor. Elbette hala önyargılar devam ediyor ancak bu durum motive edici.”

K. 5, haber kaynaklarıyla empati ve üsluplu iletişim gibi özelliklerin avantaj sağladığı durumlar yaşadığını belirtirken, diğer yandan ataerkil yapıların hâkim olduğu ortamlarda kadın gazetecilerin ciddiye alınmadığını ve bilgiye erişimde zorluk yaşadığını belirtmiştir:

“Kamu kurumlarıyla bir sorun yaşamıyorum. Bunda kadın olmamın etkisi olduğunu düşünüyorum açıkçası. Kaynaklarla daha üsluplu iletişim kurduğumu düşünüyorum. Sokak röportajlarında da bunun avantajını görüyorum, cevapsız kalma ihtimalimiz azalıyor. Ama siyaset sohbetlerinde erkekler çok daha fazla ciddiye alınıyor ya da mesela şoförler odasını arıyor bir erkek gazeteci arkadaşımız çok daha rahat haber koparabiliyor ordan çünkü daha ataerkil bir ortam, ordan manşetlik haber çıkarabiliyor ama bana konuşmaktan çekiniyorlar.”

Haber kaynaklarının güvensizliğini, siyasetçilerin bilgi aktarımındaki tutarsızlıklarını eleştiren K. 1, kaynakların sorumluluktan kaçındığını ifade etmiştir:

“İnsanların sizlere gazeteci olarak, haberci olarak yaklaşıp işte şunu şunu yazın ama benim adımı sanımı karıştırma, fotoğrafımı çekme. Yani her türlü sorumluluğu sanki masa başı haberciliği gibi sizin omuzlarınıza yıkması, yüzünüze bakıp, gözlerinizin içine bakıp dediği ile sırtınızı döndüğünüz andaki değişimler beni en çok rahatsız eden noktalar. Ve siyasi kaypaklık. Siyasilerin güven vermemesi. Dediği doğru ama ‘ben dedim’ demiyor. İspat noktasında tanık olmuyor. Belgesini, bilgisini sunmuyor. Hani tabiri caizse, amiyane olacak belki ama bir köpeğin önüne

kemik koyar, ekmek doğrar gibi bilgi aktarımı var. Delil ve güvenilirliği yok. Havada kalan işler."

K.6, haber kaynaklarıyla ilişkilerinde yalnızca kaynaklardan değil, yöneticilerinden de kısıtlamalar gördüğünü ifade etmiştir. Sahada daha fazla tanınmasının engellenmeye çalışıldığını, bazı haberlerinin ise naylon kadrodaki farklı isimlerin imzasıyla çıktığını belirtmiştir:

"Haber kaynaklarıyla ilişkim iyi değil, yöneticimin de iyi olmasını istediğini düşünmüyorum. Kurum haberleri varsa kadın arkadaşım gönderiliyor ama özel haber varsa, 'keşke telefonla arasaydın, yüz yüze buluşmasaydın' deniliyor. Sahada tanınmamızın istenmediğini düşünüyorum. Yöneticim kesinlikle önümüzü kesmek istiyor. İşinde ne kadar iyi olsa da sadece sesi tanınsın ama yüzü bilinmesin gibi bir tavır var. Yaptığımız haberlerde bile yöneticimiz aranıp teşekkür ediliyor ama eminim ki erkek imzalı haberlerde bizzat kendisi aranıyordur." (K. 6)

K.6 ayrıca, sahada dikkat çekmenin ancak dedikodu ve kıskançlıklarla mümkün olduğunu, sessiz ve işine odaklanan kadın gazetecilerin tanınmadığını dile getirmiştir:

"Bir yere girdiğimizde gazeteci olduğumuz bile düşünülüyor. Kuruma fotoğraf çekmeye gönderilmiş, o haberi benim yazdığımı bile düşünmüyor olabilirler. Dedikodu çok fazla. Çirkef, küfürbaz, yüksek sesle konuşan kadın gazeteci olunca tanınıyorsunuz. Yerinde oturan, sessiz sakın olursanız kimsenin dikkatini çekmez, dedikodu malzemesi olmadığınız için de hiçbir zaman tanınmazsınız." (K. 6)

3.1.6. Kadın Gazetecilerin Sendikalara Katılımı

Kadın gazetecilerle yapılan görüşmelerde, sendikal haklar ve sendikalı olma durumunun sorulması üzerine verilen yanıtlar, kadın gazetecilerin bu konuda genellikle çekimser bir tutum sergilediğini ortaya koymuştur. Görüşme yapılan kadın gazetecilerden 2'si, sendikal hakların mesleki dayanışma ve iş güvencesi açısından önemini kabul etmiş olmakla birlikte, büyük bir kısmı sendikalara üye olmadıklarını ifade etmiş, nedenlerini sendikaların işlevselliği konusundaki şüpheler ve siyasi etiketlenme endişesi gibi faktörler öne çıkarmıştır:

"Sendikaya üye değilim ama Gazeteciler Cemiyetine üyeyim. Sendikaya üye olmak istemedim. Sendikacılığın siyasetle çok ilişkili olduğunu düşünüyorum, etiketlenmek istemedim." (K. 5)

"Sendikaya üye değilim ancak gazeteciler cemiyetine üyeyim. Bu üyelik sayesinde mesleki sorunlara çözüm arama aşamasında da aktif rol alıyorum. O dayanışma ruhunu hissediyorum. Cemiyetin sağladığı platformlar etik değerleri korumamıza ve meslektaşlarımızla ortak paydada buluşmamıza da yardımcı oluyor aslında. Bir gazeteci olarak da bu tür yapıların mesleğimiz için çok gerekli olduğuna inanıyorum eğer doğru adımlar atılırsa." (K. 4)

"Sendikaya üye olmadım. Daha önce konuşuldu, olalım dedik ama fırsat olmadı. Sendika fayda sağlayabilir. Haklarımın birçoğunu bildiğimi düşünüyorum aslında." (K. 3)

"Sendikaya üye değilim, hiç böyle bir şey de düşünmedim desem." (K. 2)

K. 1 ve K. 6 ise, sendikaların yeterli hak savunuculuğu yapmadığını şu sözlerle ifade etmiştir:

"Sendikaların da yeterli hak savunuculuğu yaptığına inanmıyorum. Siyasi partilerin arka bahçesi olduğu için. Birilerinin değirmenine su taşımak istemedim açıkçası." (K. 1)

"Üye değilim hiçbir sendikanın benim hakkımı savunmak üzerine kurulu olduğunu düşünmüyorum en azından yerel basında." (K. 6)

3.1.7. Naylon Kadro Sorunu

Görüşmeciler tarafından sıkça dile getirilen temel sorunlardan biri, "naylon kadro" uygulamaları oldu. Naylon kadro, fiilen gazetecilik yapmayan ancak gazetelerde çalışıyor gibi gösterilerek bordrolarda adı geçen, resmi ilanlardan gelir elde edilmesini sağlarken gazetecilik faaliyetlerine hiçbir katkı sunmayan kişilerin oluşturduğu, mesleki etik ve kuralları ihlal eden bir uygulamadır (Atılğan, 1994: 292). Girgin (2009: 248), bu

kişilerin gazetecilik yapmadıklarının bilindiğini ve büyük bir bölümünün gazete sahiplerinin yakınları, eşleri ya da dizgiciler olduğunu belirtmektedir:

"BİK'e kaydolurken kadro zorunluluğu var. O kadroyu çalıştırmak istemiyor, sen benim amcamın kızısın, dayımın kızısın deyip isimlerini yazıyorlar. Bu çok fazla, site kadrosunda 3 kadın ismi vardı ama asla çalışmıyordu, hiç görmemiştim." (K. 2)

"Kadınlarda daha çok naylon kadrolaşmayı görüyoruz. Bir aileye gelin gitmenin, birinin karısı olmanın, yeğeni olmakla birlikte elde edilen bir takım titirler olduğunu gözlemliyoruz. Sadece sayıca eşitlik değil, aktif anlamda işi hakkıyla yapma konusu da önemli. Gazetecilik hobi değil, bir iştir. Maddi olanakları iyileştirip, başka işlerle iştigal edip gazetecilik titrinden yararlanılacak bir iş olarak görülmesinden son derece rahatsızım." (K. 1)

K.1'in ifadeleri, bazı isimlerin mesleki becerileriyle değil, toplumsal ilişkileri, özellikle de ailevi bağları aracılığıyla kadrolara dahil edildiklerini açıkça ortaya koymaktadır. K. 3 ise naylon kadronun basın sektöründe niteliksiz çalışanların artışına neden olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

"Çok fazla okulunu okumamış, bambaşka sektörden bazı sebep ve tanıdıklarla bu sektöre dahil olmuş insanlar var. Adı olan ama kendisini hiç görmediğimiz basın mensupları var. Kadro doldurma zorunluluğundan sonra bu durum arttı."

Yerel basının profesyonellikten uzaklaşarak sadece yasal zorunlulukları yerine getirmek için kadro oluşturduğunu dile getiren K.5, naylon kadroların gazeteciler üzerindeki iş yükünü artırdığına ve çalışma koşullarını zorlaştırdığına dikkat çekmiştir:

"Norm kadroda 7 kişi görünüyoruz ama 3 kişi çalışıyoruz, matbacı fikir işçisi olarak görünüyor. İnsani şartlarda çalışmak için en az 2 kişi daha olması gerekiyor. İlk yıllarda patronların eşleri sigortalı gösterilmişti. Yaptığım haberlerden bazıları naylon kadrodaki isimlerle çıkıyor."

Çalıştığı gazetede kadroda 5 kişi görüldüğünü ancak fiilen 2 kişinin çalıştığını ifade eden K.6, naylon kadronun iş yükünü doğrudan artırdığını belirtmiştir:

"Normalde 5 kişi çalışıyor görünüyoruz ama aktif olarak 2 kişi çalışıyoruz ve bu 5 kişinin işi 2 kişiye bölüştürülüyor. Maddi olarak herhangi bir yansıması da yok. Ben gazeteye normalde tasarımcı olarak girdim, sonrasında sahaya çıkmaya başladım."

Gazetede kendisinden beklenen işlerin personel yetersizliğinden dolayı arttığını, buna rağmen hiçbir maddi ya da manevi karşılık alamadığını dile getiren K. 6, emeğinin de görünmez kılındığını dile getirmiştir:

"Naylonlar daha iyi parası olan işleri yapan insanlar. Diplomalarını da işletiyorlar. Şimdi benden her gün haber üretmem bekleniyor ve bu isimle olmak zorunda değil, bir başkasının ismine de olmak zorunda."

Görüşmecilerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, naylon kadrolar, kadınların meslek içerisindeki mevcut eşitsizliklerini derinleştirmekte, gazetecilik mesleğine girmek isteyen kadınların önünü kesmekte, erkeklerin meslekteki hâkimiyetini pekiştirmekte ve kadınların sektörde yer almasını giderek zorlaştırmaktadır.

3.1.8. Yan İşler ve İş Yüğü

Görüşmeciler, gazeteciliğin getirdiği ağır sorumluluklar, yoğun iş temposunun yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle çay-kahve servisi, temizlik gibi meslekle ilgisi olmayan işleri de yaptıklarını belirtmişler ve bu beklentilerin cinsiyetlerinden kaynaklandığını aktarmışlardır. Personel yetersizliği nedeniyle yaşanan durumun kronikleştğine dikkat çeken gazeteciler, iş yerinde cinsiyete dayalı ayrımların net bir şekilde hissedildiğini ve birden fazla görevi üstlenmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir:

"İlk çalıştığım yerde tek muhabir ve tek kameramandık, her işi bizim yapmamız bekleniyordu. Bir gün müdürümüzün misafiri geldi, bana 'kahve yapar mısın' dedi. O kadar zoruma gitti ki ben orada kahve yapmak için bulunmuyorum. Ahmet, Mehmet de var, neden benden isteniyor? Çünkü bu kadınlık, annelik, mutfak rolleri kadına yapışan roller olduğu için. Bununla orada yüzleşmişim." (K. 2)

"Aynı yerde birden fazla iş yüklendim. Muhabir olarak başladığım yerde işten çıkarılmalar oldu, 10 kişiden 4 kişiye düştük ve hepimiz her işi yaptık."

Öğrenmenin kendime faydası var diye gocunmadım ilk başta ama bu alışkanlık oldu ve personel ihtiyacı da yok oldu." (K. 3)

K.5, kadın gazeteci olmasından dolayı temizlik gibi gazetecilik mesleğiyle ilgisi olmayan görevlerin kendisinden beklendiğini ifade etmiştir. Özellikle cinsiyeti nedeniyle bu görevlerin dayatıldığını fark ettikten sonra kadın bir meslektaşıyla birlikte bu duruma karşı çıktığını şu sözlerle aktarmıştır:

"Sırf cinsiyetimiz sebebiyle tozlu raflardan sorumlu tutulduk. Birkaç ay yaşadık bunu ve büyük bir sorundu bizim için. Bunu hiçbir şekilde kabul etmedik kadın arkadaşımınla birlikte karşı çıktık, yöneticimize çok yoğun çalışıyoruz ve bunu kadın olduğumuz için dayatıyorsunuz dedik. Artık yapmıyoruz." (K. 5)

K.6, gazetecilik mesleğine başladığı ilk yıllarda, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı iş bölümünün kendisine dayatıldığını, karşı çıktığında ise cinsiyetçi ve küçümseyici söylemlerle karşılaştığını ifade etmiştir:

"İşe ilk başladığım zaman cam silme teklifi geldi. 'Camlar silinecek, kapı kuplarını temizleyin, bardak kalmamış, yerler tozlu' deniliyor, bu işlerin hepsi bekleniyordu. Ve biz kendi yaşadığımız alanı bile derli toplu tutmak istediğimizde bizden bütün ofisi beklenmeye başlandı. Buna tepki gösterdiğimizde 'annenizin evinde ne yapıyordunuz, anneniz öğretmedi mi, siz nasıl kadınsınız, ileride evlendiğinizde ne yapacaksınız' gibi söylemlerle de karşılaştık"

Yöneticinin cinsiyetçi beklenti ve söylemlerine, kadın meslektaşıyla birlikte karşı çıkarak kendilerine dayatılan iş yükünü engellediklerini de şu ifadelerle dile getirmiştir:

"O noktadan sonra ciddi anlamda sesimizi çıkardık ve yönetici bizden çözüm üretmemizi bekledi. Tamamen elimizi ayağımızı çektığımız için bir daha teklif edilmedi aslında tatlıya da bağlanmadı, hava da kaldı ve biz istediğimize ulaştık gibi oldu."

Yöneticiye ve yöneticinin misafirine zaman zaman çay ve kahve servisi yaptığını belirten K. 3, çay getirmek gibi hizmet işlerinin aslında görevi olmadığını bilmesine rağmen bunu bir sorun olarak görmediğini ve "incilerim dökülmez" diyerek bu rolü gönüllü şekilde üstlenebileceğini ifade ediyor:

"Bundan gocunmam, evet çay getirebilirim ama üslubu önemli. Üslubu beğenmezsem başka bir arkadaşa söylerim. Çay getirsem incilerim dökülmez, bu sorun değil benim için."

K. 1, iş yerinde çay servisi ve çoklu iş yükünü "jokerlik" olarak ifade ederken ekonomik zorluklar ve güven eksikliği gibi nedenlerle zorunlu bir durum olarak görüp normalleştirdiğini şu sözlerle dile getiriyor:

"Hayallerle gerçekler örtüşmüyor. Çay, kahve hizmeti olsun artık hangi departman ya da birimde değerlendirilecek eleman için ayrılacak olan bütçe, onun SGK'sından tutun da maaşına kadar ciddi bir rakam ortaya çıkarıyor. Her insana güvenilmiyor. Bunları sağlayacak maddi olanak olsa bile ekip ruhunu oluşturamıyorsunuz. Ekip ruhuna ihtiyaç duyduğunuz işlerin başında bu iş geliyor zaten. Uzun lafın kısası joker elemanlık sürüyor ve maalesef şartlara göre de sürmek zorunda." (K. 1)

3.1.9. Haber Üretiminde Karşılaşılan Zorluklar

Görüşmeciler, haber seçimi ve üretim süreçlerinde karşılaştıkları ayrımcılık ve önyargılardan bahsederken, yaşadıkları zorluklarla başa çıkmak için çeşitli stratejiler geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Riskli ya da fiziksel zorluk içeren haberlerin genellikle erkek gazetecilere verilmesi, kadın gazetecilerin yetkinliklerinin sorgulanmasına yol açarken, bu zorlukların kişisel deneyimlere bağlı farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. K.1, cinsiyet temelli bir ayrımcılıkla karşılaşmadığını ifade ederken, habercilikteki önceliğinin işin hakkını vermek olduğuna dikkat çekmiştir:

"Böyle işte yok sen kızsın, kadınsın, gitme, otur. Erkek işi denildiği bana olmadı. Daha ziyade işin altından kalkabilmek, benim için esas olan işin hakkını verebilmek. Örnek veriyorum, bir bakan programı vardır, bakan takibi vardır. O hengâmede en iyi fotoğrafı çekebilmek, haberin içinden haber çıkarmak, bakanın rutin programlarını değil de ülke gündemine oturabilecek ya da ülke gündeminde tartışılan bir konu üzerine bir haber çıkarabilmek, özel bir demeç alabilmek. Bunlara bakarım ben."

K.1'in bireysel deneyimlerinin ötesinde, meslek pratiği içinde eril normların derin bir şekilde yerleşik olduğu da göz ardı edilmemelidir. Habercilik pratiğinde özellikle kadın

gazeteciler, norma uygun davranabilmek için bu mesleğin “doğru” yapılabilmesinin temel şartını cinsiyetsiz çalışmak olarak kabul etmektedir" (Ağduk, 2023: 109).

K.2, cinsiyet temelli ayrımcılıkla karşılaşmadığını ifade etse de cenaze haberleriyle ilgili kişisel bir talebini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Haberlere gitme konusunda herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadım fakat benim müdürümden bir talebim oldu: Cenazelerde lütfen kadın muhabiri yazmayın. Çünkü cenaze namazında kadın muhabir hoş olmuyor, saçınız açık, üzeriniz açık, insanlara saygı duymak gerektiğini düşünüyorum.”

K.3 de cenaze haberlerine gitmemenin kendi kişisel tercihi olduğunu ve bunun doğru bir uygulama olduğunu belirtmiştir:

“Cenaze törenine gitmiyorum, benim için de doğru olan bu.”

Görüşmecilerden K.3, riskli ya da fiziksel olarak zorlayıcı haberlerde erkek meslektaşlarının tercih edildiğini fakat mücadele ettiğini paylaşmış ve yaşadığı deneyimi şöyle aktarmıştır:

“Helikopterle denetim haberlerine hep erkekler gönderiliyordu, kadın olduğum için beni göndermeyi istemediler. Karşı çıktım, gitmek istediğimi, her alanda bulunabileceğimi söyledim, sonra bu sorun çözüldü.”

Kadın gazeteciler, meslek içinde yalnızca cinsiyetleri nedeniyle değil, personel eksikliği ve iş yükü yönetimindeki adaletsizliklerle de karşı karşıya kalıyor. Cinsiyet temelli ayrımcılıkla karşılaşmadığını, iş dağılımının genellikle iş yükünü artırma amacı taşıdığını belirten K.5, şu ifadeleri kullanmıştır:

“Haber seçiminde ayrımcılık yaşamadım çünkü personel yok. Daha önce spor haberlerine gitmiyordum erkek arkadaşımız gidiyordu. Spor haberi yazabildiğim öğrenildiğinde buna da gitmeye başladım, bunun cinsiyetimle alakalı olmadığını öğrendim. İş yüklenecekse cinsiyetten bağımsız olarak yükleniyor.”

Spor haberciliği gibi genellikle erkek gazetecilere atfedilen alanlarda görev almasının, başarısını pekiştirme amacıyla yapılmadığını ve tamamen iş yükünü artırma niyetini taşıdığını hissettiğini de şu sözlerle ifade etmiştir:

“Başarımı pekiştirmek için yapılmış olsa anlarım ama tamamen daha fazla iş yüklemek için yapıldığını hissediyorum.”

Kadın gazeteciler, sahada yetkinliklerinin sorgulandığını ancak zamanla bu önyargıları aşabildiklerini belirtmişlerdir. K.4, cinsiyete dayalı önyargıları aşma sürecini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Kadın gazeteci olarak sahada bazen yetkinliğim sorgulandı ya da olaylara dahil olmam gerektiği kadar ciddiye alınmadığım anlar yaşadım ancak meslekte tecrübe kazandıkça bu önyargıları aştım. Zamanla ortaya koyduğum haberler, yaptığım programlar ve gösterdiğim kararlılık cinsiyetin değil yetkinliğin önemli olduğunu kanıtladı.”

K.6 ise sahada karşılaştığı zorlukları daha sistematik bir bakış açısıyla değerlendirerek kadın gazetecilere yönelik ayrımcı yaklaşımların nasıl yapılandığını ve bu durumun iş yükü ile ilişkisine dikkat çekmiştir:

“Haber ayrımı yaşamıyoruz tam aksine yöneticilerimiz bütün işi bizim yüklenmemizi, bütün haberlere bizim gitmememiz istiyor. Özel haberlerde yüz yüze değil, telefonla yapılmamız isteniyor. Ben yöneticimden şunu duymuştum ‘hayatım boyunca kadınla çalışmak istememiştin, ilk çalıştığım kadın sizsiniz’. Şu an memnun ama aslında gazeteler aslında kadın çalışan istiyor ama sonrasında istenmediğinizi anlıyorsunuz. Söylenen, istekleri çirkefliğe dönen, erkek olsa söylemezdi gibi şeyler yaşıyor. Kadın gazeteci olarak alınır ama sahadan uzak bırakılırsınız.”

Kadın gazetecilerin mesleki başarılarının desteklenmediğini dile getiren K. 6, sahadaki iş yüklerinin artmasının başarıyı pekiştirmek için değil, tükenmişlik yaratmak amacıyla kullanıldığını belirtmiştir:

Bütün haberlere gitmemizin sebebi başarıyı pekiştirmek değil aslında başarısız olmamız isteniyor. O kadar yoruluyoruz ki sonra aynı şeyleri yapmaya başlıyor, günü bitirmeye çalışıyoruz. Tek amaç o günün sayısını

çıkarmak. Eğer haber ayrımı yapılsaydı eminim çok daha iyi tasarımlar, daha iyi haberler yapardık.”

3.1.10. Kadın Odaklı Haber Üretimi ve Eril Dil

Kadın odaklı habercilik, her haberin kadınlar lehine politikaların, dönüşümlerin önünü açabilecek şekilde kurulmasını ifade eder (Alankuş, 2007: 28) Kadınların görünürlüğünü artırmayı, toplumsal cinsiyet eşitliğini medya içeriklerine yansıtmayı hedefler. Görüşmelerde, kadının medyadaki görünürlüğünü artırmak, başarılarını öne çıkarmak, mağdur kadın sıfatından kurtarmak için çeşitli stratejiler belirlendiği görülmüştür. Kadın gazeteciler, eril söylemleri sorgulayıp kadın bakış açısını haberlere yansıtarak mevcut eşitsizlikle mücadele ettiklerini belirtmişlerdir. K.1, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunmakla birlikte, habercilikte cinsiyetten bağımsız bir liyakat anlayışını vurgulamış, haber yazımında mağduriyetlerin etik çerçevede ele alınması gerektiğini ifade etmiştir:

"Birinci derecede kamu görevi olan habercilikte de, haber yazımında da bu tip şeylerde hayatları kararmış olan insanları aşağılamak, haksız yerine düşürmek değil, sadece toplumun içinde gezen bu tip sapkın insanların olduğunu bildirecek şekilde haberler hazırlanmaması gerektiğine inanıyorum. Bu tip davalar, takip ediliyorsa eğer, soruşturmanın selametini etkileyecek bir dilden uzak durulmalı. Mağdur ya da mağdurlar deşifre edilmemeli, isimleri, adresleri. Hedef haline getirilmemeli. Ama nasıl bir aşağılık muameleye maruz kaldığını, yargılama aşamasından sonra verilen ceza topluma uygun bir dille aktarılmalı diye düşünüyorum."

K.1, aynı zamanda habercilikte önceliklerin kamu yararı ve yayın politikaları çerçevesinde şekillendiğini belirtmiş, bireysel tasarrufların sınırlı olduğunu dile getirmiştir:

"Ne gerekiyorsa aciliyet ve öncelik sırasına göre bence yapılmalıdır. Elbette kadın da var. Ama öncelik kadının olsun, erkek üçüncü sırada olsun, önde kadın olsun gibi bir algı yok. Kamu yararı neyse ona öncelik verilmeli. Bunun daha doğru olduğuna inanıyorum. Bir de açıkçası yayın

politikaları, hizmet ettiğiniz, mensubu olduğunuz gazetenin, kanalın, her derginin, her neyse yayın organının politikaları da öncelikli zaten. Sizin çok fazla bir tasarrufunuz olmuyor. O yayın politikasına uymak zorundasınız.”

Kadın odaklı haberciliğin toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini güçlendirdiğini belirten diğer 5 kadın gazeteci haber üretim süreçlerinde cinsiyetçi söylemleri sorguladıklarını ifade etmişlerdir:

"Haberlerde kadın bakış açısını yansıtmaya çalışıyorum. En basit örnek, kadın cinayeti haberinde kadına bir kalıp veriliyor, ben bunu hoşuma gitmeyen detayları sildiğim oluyor. Gece geç saatlerde yazan tabiri mesela siliyorum, o saatte kadın da dışarı çıkabilir." (K. 3)

"Kadın bakış açısını haberlerimize yansıtmamızın toplumsal gerçekleri daha geniş bir perspektiften aktarmanın en önemli yollarından biri olduğuna inanıyorum. Kadınların sesini duyurmak, görünür kılmak ve başarılarını öne çıkarmak haber anlayışımızın temeli." (K. 4)

"Elimden geldiğinde haberlerimde kadın bakış açısını yansıtmaya çalışıyorum. Kadın girişimciler ya da bir işle uğraşan kadınları her zaman ön plana almaya çalışıyorum. Kullandığım ifadelerde devlet ana vs. gibi eril kalıpları kullanmamaya çalışıyorum çünkü bu konuda az da olsa bilgili olduğumu ve bunların toplumu etkilediğini düşünüyorum. Medya toplumu en çok etkileyen sektörlerden bir tanesi, o yüzden biz eril ifadeleri ne kadar azaltır, doğru kullanırsak toplum da bu oranda bilinçlenir." (K. 2)

K. 6 ise kadın odaklı haber üretimi konusunda, kadın dili ve hassasiyetini haberlerine yansıtmak için verdiği mücadeleyi kadın bir meslektaşıyla birlikte sürdürdüğünü, eril bir iş ortamında tek başına direnmenin mümkün olmadığını ifade etmiştir:

"Kadın arkadaşımınla beraber kadın odaklı haber üretimini başardığıma inanıyorum, tekil bir şekilde bunun savaşını veremezdim çünkü buna çok kapalı bir iş ortamımız var. Yapacağımız haberde ilk olarak görüş

alabileceğimiz kişinin kadın olmasını önemsiyoruz. Haberi kendim yazdığımda da kesinlikle hikaye akışında, haberi verme noktasında kadın dili kullanıyorum. Okulda öğrendiğim, bir vahşeti kesinlikle normalleştirmemek. Ama mesleğe ilk başladığımda o kadar seviliyordu ki bu dil. Ama ben bunu yaparsam hocalarım tarafından şikayet edileceğimi falan söyledim. O kadar şaşırmışım ki buna.”

Ayrıca, kadın cinayeti ve şiddet haberlerinde kullanılan eril dile karşı mücadele ettiğini, cinsiyetçi söylemleri reddettiğini belirtmiştir:

“Kadın cinayetlerinde, kadına şiddette haberi en doğru şekilde yazmaya çalışıyorum, kelimeleri değiştiririm ve bununla ilgili mücadele veririm yöneticime karşı. Boşandığı eşi, uzaklaştırma aldığı eşi gibi ifadeleri kullanmam, sevgilisiyle yaşıyorsa bunu belirtmem ama bizim eril dilimizde bunlar çok beğeniliyor. Kadın arkadaşımınla beraber mücadelesini veriyoruz, erkekler çok istemiyor bunu.” (K. 6)

3.10.11. Aile ve İş-Özel Hayat Dengesi

Gazeteciliğin yoğun temposu, uzun mesai saatleri ve birden fazla iş yükünün, kadın gazetecilerin özel hayat-ış dengesini olumsuz etkilediği, ortak bir görüş olarak öne çıkmaktadır. Kadın gazeteciler, yaşanan zorluğun aşılmasında aile desteğinin hayati önem taşıdığını belirtirken, bekar olmanın avantaj sağladığını, evli ve çocuklu gazeteciler ise bu sürecin daha zorlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, birden fazla rol üstlenmek zorunda kalmalarının, iş-yaşam dengesi sorunlarının temel nedenlerinden biri olduğunu belirtmişlerdir:

"Hem anne olmak hem de bu meslekte varlık göstermek benden çok yönlü bir performans bekliyor. Ailem beni destekliyor, bu da bana güç veriyor ancak zaman kavramı olmayan bir meslek bu; aile düzenini bazen zorlayabiliyor." (K. 4)

"Ailemle yaşıyorum, bekar olduğum için ev işi yapmıyorum ama tek başıma yaşıyor olsam hem mesai hem ev işleri hem kira ödemesi beni çok zorlardı. İşi eve, evi işe getirmemeye çalışıyorum." (K. 2)

"Kendi hayatımın patronuyum. Bir evlat ve eş sorumluluğum olmadığı için ev işleri ya da özel yaşam yükü beni yıpratmıyor. Ama bu durum evli, çocuklu kadınlar için geçerli." (K. 1)

"Mesailer çok zorluyor. Erkek arkadaşımın evinde yaşıyorum, aile evinde değilim. Plan yapamıyoruz, ertesi güne, 3 gün sonrasına... Hiçbir şekilde iş çıkışı planlaması yapamayız, spontane yaşamak zorundayız. Ofiste az çalışan varsa bunları yaşamanız yüzde bir milyon..." (K. 6)

K. 5, işlerin evlenince daha da zorlaştığını, iş-özel hayat dengesi kurarken toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan ek sorumluluklarla karşı karşıya kalmanın yükünü artırdığını belirtmiştir:

"Evlendikten sonra sorunlar arttı. Bekarken iş-özel yaşam dengesi daha az sorun oluyordu. Evet eşim bunu bilerek evlendi ama şartlar kötüleşti, daha uzun süre çalışmaya başladım. Kanunlar sürekli değişiyor, gazetecilere verilen yükümlülükler değişiyor. Şu an daha fazla özgün haber bulmamız gerekiyor mesela ama haber yapan sadece ben varım. Bu şartlar isteniyor ama hiçbir iyileştirme sağlanmıyor. Cinsiyet rolleri sebebiyle çok daha fazla yoruluyorum. Yemek sorumluluğu kadından bekleniyor, onun dışında kalan her şeyi eşit şekilde paylaşıyoruz eşimle. Ataerkil biriyle evlensem çok daha büyük zorluklar yaşardım diye düşünüyorum."

Ailesinden destek aldığını belirten K. 3, akşam saatlerinde çalışmanın ortaya çıkardığı güvenlik kaygılarına dikkat çekmiştir:

"Ailem bu zamana kadar her zaman arkamda oldu. Kısıtlayan, yargılayan bir ailem yoktu. Ancak akşam geç saatlerde eve gidiyoruz; haklı olarak kadın olduğum için tedirgin oluyorlar."

K.6 ise ailesinin meslek seçiminden memnun olmadığını, çalışma şartları nedeniyle sürekli istifaya zorlandığını ifade etmiştir:

K.6 "Ailem, en başta bu mesleği kesinlikle istemedi. Çalışma şartlarım yüzünden şu anda istemiyorlar, her gün işten istifa etmem için zorlanıyorum."

3.1.12. Mobbing, Taciz ve Cinsiyetçi Yaklaşımlar

İş hayatlarında mobbing, taciz ve cinsiyetçi yaklaşımlarla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirten görüşmeciler, yalnızca erkek yöneticilerden değil, kadın yöneticilerden de mobbing ve cinsiyetçi uygulamalara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. İş yerinde ve sahada da cinsiyetçi tutumlar, cinsiyetçi söylemler, taciz ve ayrımcılıkla da mücadele etmek zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir:

"Eğer yerel basında yükselmek istiyorsanız bir yerlerde adı olan, iyi bir mevkide olan erkek birinin sizin işinizi sevmesi, sizi birilerine önermesi gerekiyor ancak bu şekilde yükselebilirsiniz." (K. 6)

"Ana haber bülteni sunarken iyi niyet gibi gösterilip 'Spor haberlerini sun, işin kolaylaşsın' dedi. Daha sonra 'Sahada iyisin' deyip muhabir yapıldım. İsmim öne çıktıkça ben geri plana çekildim. Son olarak sahadan da çekilip içeriye alındım. Kadın yöneticinin tek avantajı regl olduğum günleri kolay söylemek oldu. Kadın yöneticim bizi rakip olarak gördü. Patrona yaranmak için ön plana başka bir kadının isminin çıkmasını engelledi." (K. 3)

"Kadın yöneticiyle çalışma deneyimim oldu ve bu süreçte maalesef mobbing gördüm. Bana yönelik eleştiriler ve baskılar sürekliydi. Bir yönetici olarak ekibime nasıl yaklaşmam gerektiği konusunda bana önemli dersler verdi. Mobbing, çalışanları olumsuz etkileyen ve asla kabul edilemez bir davranış biçimi." (K. 4)

"Yöneticim bir haberi yapmamı söyledi. Ancak gazetecilik geçmişi yok, internette iç çamaşırı satan bir kadındı. Söylediği konu haber yapılmayacak bir konuydu, karşı çıktım neden yapılmaması gerektiğini anlattım ve yapmadım. Bunun üzerine o haberi yapay zekâya yazdırdılar." (K. 2)

Her gün mobbinge uğradığımı dile getiren K.5, mobbingin günlük çalışma hayatında kendisine hissettirdiği baskıyı dile getirmiştir:

"Bazen gazeteden tek sorumlu benmişim gibi hissediyorum. BİK ve İletişim Başkanlığı vesilesiyle sürekli bir cezalandırılma korkumuz var. Ve çözüm bulma yöneticiden beklenmiyor, muhabirden bekleniyor."

İş ortamında sessiz mobbingine uğradığını belirten K. 6 ise yöneticisinin alaycı, küçümseyici tavırlarıyla karşılaştığını, karşı karşıya kaldığı muameleyi ise yalnızca kadın olduğu için yaşadığını belirtmiştir:

“İş yerinde sessiz mobbing görüyoruz. Tepki gösterirsen seninle alay ederim, seni küçümserim, sen duymazdan gelirim mobbingi. Bu bana açık açık söylenmedi ama ben artık böyle hissediyorum. Gerçekten başa çıkamıyorum, karakterim değişti. Yöneticim yüzünden hayır demeyi unuttum, reddedemiyorum. Reddettiğimde çok aşağılayıcı, küçümseyici tavırlarla karşılaşıyorum. O noktada dile getirdiğin sorundan bile pişman oluyorsun çünkü tükürdüğünü yalamak oluyor sonrasında. Aşağılayıcı tavırların hepsi kadın olmamla ilgili.”

K. 6, saha haberlerinde maruz kaldığı cinsiyetçi tutumların, erkek meslektaşlarıyla eşit koşullarda çalışmasını engellediğini, mesleki açıdan kendisini yalnız hissetmesine yol açtığını belirtmiştir. Erkek meslektaşlarının sahada daha rahat çalıştıklarını, kendisinin ise görmezden gelindiğini, cinsiyetçi söylemlerin de psikolojik anlamda büyük bir sorun oluşturduğunu dile getirmiştir:

"Erkekler beni sahada çok daha rahat itiyor: 'Çekil şurdan, ne yapıyorsun' diyorlar, beni görmezden gelen tavırlar sergileyebiliyorlar ama erkek gazeteciler böyle müdahaleler görmüyor. Onlara yer açılıyor. Haberlerdeyken erkek gazeteci arkadaşımın insanlara aynı mesafede fotoğraf çekiyorken 'bacak arasına girdin adamın' söylemiyle karşılaştım ve benim için o adam haberlerde gördüğümde büyük bir problem oldu. Ben kendimi suçlu gibi hissediyorum."

K. 6 ayrıca, erkek meslektaşlarının sorunlarının ciddiye alınarak çözüm arandığını, kendi sorunlarının ise daha büyük olmasına rağmen küçümsendiğini dile getirmiştir:

"Erkek çalışma arkadaşım sorunlarını dile getirdiğinde çözüm üretilmeye çalıştığında onunki çözülmeye çalışıldı benimkiyle alay edildi ki benim çok daha büyük sorunlarım vardı."

Haber merkezinin dışarıdan görünmeyen bir alan olması gerektiğini belirten K. 3, camların sökülmesi ve her yere sesli kameralar yerleştirilmesiyle sürekli izlenme hissi

yaratıldığını, gözetimin yalnızca kontrol amacı taşımadığını, çalışanların işten çıkarılması için de bir araç haline getirildiğini aktarmıştır:

"Haber merkezi dışarıdan görünmeyen bir yerdi, buzlu camlar söküldü, her yere sesli kamera yerleştirildi. Dinlenildiğini düşünmek bile rahatsız ediciydi. Kullandıkları kameralardan fotoğraf alarak tutanak haline dönüştürüp tazminatsız iş çıkışı verildi, bunu yaşayan arkadaşlarım oldu."

Kadın gazetecilerin en büyük sorunlardan biri taciz. Özellikle saha haberlerinde sözlü taciz ve kişisel alan ihlaliyle karşılaştığını paylaşan K. 5, pazar yerlerinde yaptığı haberlerde yaşadığı tacizi şu sözlerle aktarmıştır:

"Pazarda haber yaparken sözlü tacize uğradım, telefon numaram istendi, 'fotoğrafımızı şöyle çek, kendinle çek' gibi şeyler duydum, rahatsız ediciydi. Duymazdan geliyordum ama son yaşadığım olayda pazarda kişisel alanım ihlal edildi. Yöneticime, pazar haberlerinde yanımda erkek çalışan istediğimi söyledim sonrasında da çıkmadım." (K. 5)

K. 3, fiziksel taciz yaşamadığını ama sözlü tacizin ve rahatsız edici bakışların, kadın gazeteciler için sahada yaygın bir sorun olduğunu ifade etmiştir:

"Fiziksel bir taciz yaşamadım ama sözlü taciz her yerde oluyor. Bu siyasi partilerde de sokak röportajlarında da oluyor. O bakışları hissediyorsunuz."(K. 3)

K.1 ise yaşadığı çevrenin muhafazakâr yapısı ve kendi kişilik özelliklerinin, sahada koruma kalkanı oluşturduğunu belirtmiştir. Kendine özgü duruşunun, çevresindeki insanlar üzerinde doğal bir mesafe oluşturduğunu ve bu durumun taciz riskini azalttığını ifade etmiştir:

"Benim kişilik ve davranış kalıplarım içinde bulunduğum muhafazakâr çevre bu noktada bir koruma kalkanıydı diyebilirim kendi adıma. Zaten az çok beni tanıyorsunuz. İnsanlar bana tanıdıkça ısınırlar. Soğuk, mesafeli, sert, kibirli, kendini beğenmiş bir tip olarak algılanırım ki aslında böyle değilimdir. Bu durumda otomatik bir koruma kalkanı oldu. Dar alanda kısa paslaşmalar var."

K.1'in ifadeleri, bireysel özelliklerin ve çevresel faktörlerin belirli düzeyde koruma sağlayabileceğini göstermektedir ancak bireysel kalkanların taciz gibi sistematik bir sorunun çözümü olamayacağı da açıktır.

3.1.13. Kadın Gazeteciler Arasında Dayanışma

Kadın gazeteciler arasındaki dayanışma, mesleki zorluklar karşısında önemli bir destek mekanizması olarak görülse de bu dayanışmanın zayıf olduğu durumlar ve gruplaşmalar, yerel basında kadın gazeteciler için zorluklar yaratmaktadır. Öte yandan, sahada yaşanan yardımlaşma ve kız kardeşlik bağı gibi olumlu örnekler, dayanışmanın mümkün olduğunu ve güçlendirilebileceğini göstermektedir. Bazı kadın gazeteciler, kadınlar arasında meslektaş dayanışmasının yeterince güçlü olmadığını, aradaki bağların rekabet ve kıskançlık gibi faktörlerle zayıfladığını ifade etmişlerdir:

"Kadınlar arası bir dayanışmanın meslektaş anlamında olduğunu da düşünmüyorum. Bu sadece yaşadığım şehir için geçerli değil. Şunun çok iyi farkındasınız ki sizler de genç kadınlarsınız. Bir kadının hemcinsi ile arkadaş olması için, dayanışma için de olması için eşit zekâda, eşit eğitim seviyesinde, eşit maddi olarak da olması gerekiyor. Yoksa kadının en büyük düşmanı yine kadın aslında." (K. 1)

"Kadın gazeteciler arasında bir dayanışma yok, varsa gruplaşma halinde var. İş arkadaşlığından dışarıya ulaşırsa o zaman dayanışma oluyor. Zaten kadın, kadını kıskanır diye bir tabir var. Ekstra yakınlık kurmadığın kadın senin hakkında iyi düşünmüyor." (K. 3)

K. 2 ise sahada yardımlaşma şeklinde gelişen dayanışmadan ve kız kardeşlik bağından duyduğu memnuniyeti şu sözlerle ifade etmiştir:

"Ne zaman sahaya çıksam muhakkak kadın gazeteciler oluyor ve yardımlaşıyoruz, bu çok güzel bir şey. Kadın gazeteciler arasında kız kardeşlik bağı var."

Hamilelik sürecinde sahada çalışmaya devam etmek zorunda kalan K.5, bu dönemde iş yükünün azaltılmadığını ve yalnızca bir kadın meslektaşının desteği sayesinde daha rahat bir süreç geçirdiğini ifade etmiştir:

“Sahaya çıkmak bizim işimizin doğası ama ben hamileliğim sebebiyle bundan hiçbir şekilde muaf tutulmadım. Kadın olan iş arkadaşım sayesinde rahat bir dönem geçirebildim. Benim yüzümden kadın gazeteci arkadaşım daha fazla çalışıyor.”

K.6 ise kadın gazeteciler arasındaki dayanışmanın daha çok iş bölümü, birbirine destek verme şeklinde gerçekleştiğini, erkek meslektaşlar arasında bu anlayışın olmadığını ifade etmiştir:

“Kadın dayanışması kesinlikle var. Kadın çalışanlar iş bölümünü çok daha rahat yaparlarken erkek çalışanlara bu yansıtılmıyor. Kadınların regl dönemlerinde sen gitme, ben giderim gibi destek oluyoruz birbirimize. Erkek çalışanlar öyle bir şey yokmuş, kadınlar bunu hiç yaşamıyormuş gibi davranıyor. Kadınlar 3-4 ay çalışıp mesleğe dönmüyorlar çalışma şartlarından dolayı. 3 sene önce kadın sayısı daha fazlaydı şu an azaldı. 3 yıldan bugüne koşullar çok değişti, BİK'in basın üzerindeki baskısı ve rolü çok büyük.”

K.6, mesleki şartları iyileştirmek için bir kadın meslektaşıyla birlikte yürüttüğü mücadelede bireysel çabanın sınırlarını şu şekilde ifade etmiştir:

"Bunlar tek başına mücadeleyle çözülecek sorunlar değil. Bugüne kadar meslek büyüklerim de bunların değişmesi için hiçbir şey yapmamış ve ben aslında çalışma arkadaşımınla mücadelem noktasında daha iyi bir noktaya getirdim şartları ve bundan daha iyi bir noktaya geleceğini hiçbir şekilde ümit etmiyorum."

3.1.14. Mesleğe Yeni Başlayacaklara Tavsiyeler

Kadın gazetecilerle yapılan görüşmeler, gazetecilik mesleğinin yalnızca bir kariyer değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı verilen bir mücadele alanı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Kadınların medyada varlığını sürdürebilmeleri için mesleğin zorluklarına karşı cesaretle, kararlılıkla, dayanıklılıkla hareket etmeleri ve ne olursa olsun bu mesleği sevmeleri gerektiği sıkça dile getirilmiştir. Görüşülen kadın gazeteciler, mesleğe adım atacak genç kadınlara sundukları önerilerle, zorlukların nasıl aşılabileceğini ve mesleki başarıya nasıl ulaşabileceğini şöyle dile getirmişlerdir:

"Kadın meslektaşlarıma en büyük tavsiyem cesur olmaları. Asla pes etmemeleri. Çünkü ne olursa olsun çok güzel bir meslek. İyi ki dediğim bir meslek. Çünkü bir insanı bir olayla ilgili aydınlatıyorsunuz. Bir olayda ön ayak olup yardımcı olabiliyorsunuz. Gerçekten çok kutsal bir meslek. Mutlaka bu mesleği yapan kadın gazeteciler cesur olmalı. Kendilerine güvenmeli. Özgüven çok önemli. Çünkü bizim mesleğimizde 'Şimdi ne olacak, bu işi nasıl yapacağım?' diye düşündüğümüzde bir adım geri çekilmek gibi bir durum olabilir ama kesinlikle özgüvenli olmalılar." (K. 4)

"Okulunu okuyorsa genç kızlar sektöre bir an önce atılsınlar. Benim en büyük pişmanlığım okurken bir yerlerde çalışmamak oldu. Türkiye gerçekleri var, evet her yere giremiyoruz, torpil gerekiyor ama bir yerlerde işe başlayıp öğrenmeye çalışsınlar. Bu iş para için yapılabilecek bir iş değil. İnsanlarla iç içe olmayı seviyorlarsa bu mesleği yapmaya devam etsinler." (K. 2)

"Bu mesleğe yeni başlayacakların net çizgileri olmalı. Severek yapmayacaksa yapılacak bir iş değil. Herkesin izinli olduğu günler bizim en yoğun günlerimiz. Bana abi gözüyle, kardeş gözüyle bakıyor bakışını iyi algılamamız gerekiyor ve her şeye tamam demesinler. Nasıl alışıyorlarsa öyle gidiyor ve senden hep tamam cevabı bekleniyor." (K. 3)

"Bu mesleği yapmayı düşünenlerin devlet memuriyeti gibi bir mesai mefhumu olmadığını işe başlamadan kabullenmeleri gerekiyor. Gençlik, enerji ve heyecanlarının tükeneneğini göz ardı etmesinler. Çok ciddi paralar kazanamayacaklarını, borcu borçla kapatmak zorunda kalacaklarını bilmeleri lazım. Bir heva ve hevesle yapılacak bir iş değil." (K. 1)

"Kadın gazeteci olarak kesinlikle yüz yüze röportaj yapabilmeleri, bundan mahrum edecek yöneticilere tepki konulmalı. Yönetici bunu kabul etmiyorsa aslında yapabilecekken yapmıyordur, kabul edeni bulana kadar işe başlamasınlar. Sabırlı olmalı, siyaseti sevmeliler. Daha muhafazakar toplumlarda insan haberleri en keyifli ve en güzeli." (K. 6)

SONUÇ

Bu çalışma, Afyonkarahisar ve Kütahya illerinde yerel basında çalışan kadın gazetecilerin mesleki deneyimlerini, karşılaştıkları sorunları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin medya alanındaki yansımalarını detaylı bir şekilde ele almıştır. Araştırma, kadın gazetecilerin mesleğe giriş nedenlerinden çalışma koşullarına, mobbing ve taciz gibi olumsuz deneyimlerinden dayanışma ve çözüm önerilerine kadar geniş bir çerçevede değerlendirme yapmıştır.

Elde edilen bulgulara göre kadın gazeteciler, mesleğe genellikle çocukluk hayalleri ya da tesadüfler sonucu başlamış, ancak meslek hayatlarında düşük maaşlar, sigortasız çalışma, uzun mesai saatleri ve cinsiyetçi yaklaşımlar gibi ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Kadın gazeteciler, mobbing, cinsiyetçi söylemler ve eril dil gibi engellerin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı kadın odaklı bir habercilik anlayışı geliştirmeye çalışmaktadır. Öte yandan, yaygın olarak görülen “naylon kadro” uygulamaları, hem kadın gazetecilerin hem de gazetecilik mesleğinin itibarını olumsuz etkilemektedir.

Yerel basındaki kadın gazetecilerin dayanışma ve örgütlenme çabalarının yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Kadın gazeteciler, sendikalara mesafeli yaklaşmakta ve sendikal faaliyetlere katılma konusunda siyasi etiketlenme korkusu yaşamaktadır. Ayrıca, sendikalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ortaya koymuştur. Sendikaların, hem faaliyetlerini daha görünür kılması hem de gazetecilere ulaşarak haklarını savunacak güçlü bir platform oluşturması, kadın gazetecilerin mesleki haklarını koruma ve savunma süreçlerine katılımını teşvik edecektir.

Kadın odaklı habercilik anlayışının yaygınlaştırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için medya çalışanlarına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri düzenlenmelidir. Söz konusu eğitimler gazetecilerin haber yazımında kadınlara yönelik önyargılı ifadeleri ve eril dili ortadan kaldırmalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca, yerel düzeyde kadın gazetecilerin dayanışma ağları kurması ve mesleki haklarını savunacak bağımsız platformların oluşturulması sorunların çözümüne katkı sağlayabilir.

Çalışmada dikkat çeken bir diğer bulgu, iletişim fakültesi mezunlarının, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) desteği sayesinde mesleğe sigortalı olarak başlamış olmasıdır. Bu tür desteklerin yaygınlaştırılması ve genişletilmesi, hem gazetecilerin iş güvencesini artıracak hem de sektördeki naylon kadro uygulamasını azaltacaktır.

KAYNAKÇA

Ağduk, M. (2023). *Haberin cinsiyeti: Türkiye'de kadın gazeteciler / Gender of the news: Women journalists in Turkey* (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı).

Akyılmaz, Ö. (2023). *Dördüncü dalga feminizm bağlamında Instagram kadın hikayeleri ve dijital hikaye anlatıcılığının gücü: @OnlyHerStory örneği* (Doktora tezi).

Alankuş, S. (2007). Kadın Odaklı Habercilik. *IPS İletişim Vakfı Yayınları*

Alpsoy, İ., & Bingöl, R. (2023). *Türkiye'de Kadın Gazeteciler Üzerine Yapılan Araştırmaların İçerik Analizi. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(34), 503-519.

<https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1314767>

Altun, A. (2005). Yerel medya çalışanlarının eğitim ihtiyacı ve yerel medya enstitüsü. *İletişim Araştırmaları*, 3(1-2), 75-104. https://ilaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/142/2015/02/2005_31-2.pdf

Atılgan, S. (2014). Mesleği Gazeteci. *Marmara İletişim Dergisi*, 6(6), 283-294.

Aydeniz, H. (2007). Tarihsel ve literal açıdan yerel gazetecilik. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye'de Yerel Basın* içinde (s. 1-28). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Avcil, C. (2021). *Feminist Hareketin Yeni Stratejisi: "Dijital Feminizm"*. Ş. Karabulut (Ed.), *Siyaset Biliminde Geçmişten Günümüze Yaşanan Gelişmeler içinde*, (185-202). Ankara: Gazi Kitabevi

Bayraktar, G. (2023). İkinci dalga feminist hareketin feminizmin gelişimindeki dönüştürücü rolü. *Advances in Women's Studies*, 5(2), 49-56. <https://doi.org/10.5152/atakad.2023.23042>

Çakır, S. (2016). Kapitalizm ve Patriyarkaya Karşı: Sosyalist Feminizm. *Toplum Ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 185-196.

Çaylı, E. (2018). *Türkiye'de Medya Etnografisi Yapmak: Alanın Gelişimi ve Seyrine Eleştirel Bir Bakış*. Mülkiye Dergisi, 42(4), 593-637.

Çelik, H. (2016). KÜLTÜR VE KİŞİSEL DENEYİM: BİR ARAŞTIRMA YÖNTEMİ OLARAK OTOETNOGRAFI. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi(6), 1.

Dağtaş, Y. D. D. E., & Dağtaş, Y. D. D. B. (2007). Eskişehir kent basını ve gazeteciliği üzerine bir profil denemesi: Gazetecilerin kent basınına ilişkin tutumları. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (6), 9-46.

Demir Çarkacı, I. (2024). *Yerel gazetecilik alanında kadın gazeteciler / Women journalists in field of local journalism* (Doktora tezi, Akdeniz Üniversitesi, Gazetecilik Ana Bilim Dalı).

Delibaş, İ. (2023). Dijitalleşmenin yerel medyanın dönüşümündeki etki ve sonuçları. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 28, 90-103. <https://doi.org/10.30767/diledeara.1285792>

Dikici, E. (2016). Feminizmin üç ana akımı: Liberal, Marksist ve Radikal Feminizm teorileri. *International Journal of Social Science*, 43, 523-532. <https://doi.org/10.9761/JASSS3100>

Dinçer, P. (2023). Digital feminist activism in Turkey: Has long-awaited fourth wave feminism arrived? *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 6(1), 282-303. <https://doi.org/10.33708/ktc.1175381>

Donovan, J. (2021). *Feminist Teori. İletişim Yayınları*.

Durğun, S. (2024). Feminizme Miller Üzerinden Bir Bakış. *Kilikya Felsefe Dergisi*(2), 47-66.

Egemen, E. E. (2023). Marksist Feminist Teorinin İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 117-133. <https://doi.org/10.61158/saukad.1325669>

Endirce Yıldız, E. (2023). Feminist eleştiri kuramının incelenmesi. https://www.academia.edu/118773555/FEM%C4%B0N%C4%B0ST_ELE%C5%9ET%C4%B0R%C4%B0_KURAMININ_%C4%B0NCELENMES%C4%B0

Erdem, B. N. (2007). 12 Eylül İhtilali'nin Yerel Basının Haber Seçimleri Üzerindeki Etkisi: Hakimiyet Gazetesi Örneği. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye'de Yerel Basın*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 111-117.

Erdoğan, D. (2014). Radikal feminizm ve Marksist feminizmin orta yolu olarak sosyalist feminizm. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları. <https://kouhukukfelsefesi.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/02/feminist-kuramlar.pdf>

Gezgin, S. (2007). Türkiye’de yerel basın. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın* içinde (s. 177-196). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Girgin, A. (2001). Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik. *İnkılâp Kitabevi*.

Girgin, A. (2009). Türkiye’de Yerel Basın. *Der Yayınları*.

Gürel, N. (2007). Yerel basının işlevi ve demokrasilerde önemi. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın* içinde (s. 171-176). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Hooks, B. (2016). *Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika*. Bgst Yayınları.

Köseoğlu, A. (2022). Yerel medyada dijitalleşme. *İksad Yayınevi*.

Memiş Doğan, M. (2024). Yeni medyada kadın olmak: Tiktok içerik analizi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 19(1), 67-80. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler/1390561>

Özdemir, H., & Aydemir, D. (2019). Dördüncü dalga feminizm üzerine. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(32), 1706-1711. <https://doi.org/10.26449/sss.1368>

Pürlen ÜÇER SUNAR. (2022).XIX. YÜZYILDA KADIN HAREKETİ .The Journal of Social Sciences <https://doi.org/10.29228/SOBIDER.61941>

Sevim, A. (2005) Feminizm. *İnsan Yayınları*

Steeves, H. L. (1994). Feminist teoriler ve medya çalışmaları. M. Küçük (Der.), *Medya, İktidar, İdeoloji* içinde. Ark Yayınevi.

Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: Kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 163-175.

Türk, K. Uluslararası ilişkiler teorileri: Feminist yaklaşımlar. *Academia*.
https://www.academia.edu/38267011/Feminist_Yakla%C5%9F%C4%B1mlar_pdf

Vural, A. M. (1998). Yerel basın okurlarının bilgi elde etmede tercih ettiği iletişim kanalları. *Kurgu Dergisi*, (15), 154-174.

Vural, A. M. (2007). İşlev, önem ve misyonlarıyla yerel basın ve Eskişehir örnekleminde elde edilen bulgular. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın* içinde (s. 337-356). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Yılmaz, N. (2009). Yerel basının etik sorunları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(36), 131-143.

Yücesan Özdemir, G. (2001) *Mavi Yakalı İşçiler Üzerinde Eleştirel Etnografi: Yöntembilimsel ve Politik Açılımlar/Sorunlar*. Praxis, 4: 332-346.

ÖZET

Bu çalışma, Afyonkarahisar ve Kütahya'daki yerel basın kuruluşlarında çalışan kadın gazetecilerin karşılaştıkları zorlukları ve cinsiyet temelli ayrımcılıkları ele almaktadır. Gazetecilik mesleğinde kadın olmanın zorlukları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkileri, görüşme yapılan kadın gazetecilerin kendi deneyim ve anlatımları üzerinden incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, kadın gazetecilerin idealist beklentilerle başladıkları mesleklerinde ekonomik güvencesizlik, uzun çalışma saatleri, düşük ücretler ve sigortasız çalışma gibi sorunlarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle, iş yerlerindeki "naylon kadro" uygulamaları ve aşırı iş yükü, kadınların meslek hayatında ilerlemesini engelleyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Görüşmeciler, hem sahada hem de ofis ortamında cinsiyetçi tutumlar, mobbing ve ayrımcılık gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, kadın gazeteciler, kadın cinayetleri ve şiddet haberlerinde cinsiyetçi dili reddederek kadın odaklı bir habercilik anlayışı geliştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: kadın gazeteciler, kütahya basını, afyonkarahisar basını, feminist etnografi

ABSTRACT

This study addresses the challenges and gender-based discrimination faced by female journalists working in local press organizations in Afyonkarahisar and Kütahya. The difficulties of being a woman in journalism and the impacts of gender inequality are examined through the experiences and narratives of the interviewed female journalists.

The findings reveal that female journalists, who entered the profession with idealistic expectations, encounter issues such as economic insecurity, long working hours, low wages, and uninsured employment. Particularly, workplace practices like "phantom staffing" and excessive workloads are identified as key factors hindering women's career advancement. The interviewees reported facing gender-biased attitudes, mobbing, and discrimination both in the field and in office settings. However, female journalists have developed a gender-sensitive approach to journalism, rejecting sexist language in reporting on femicides and violence against women.

Keywords: women journalists, Kütahya press, Afyonkarahisar press, feminist ethnography